

บทที่ 5

สาธารณรัฐประชาชนจีน People's Republic of China

1. วัตถุประสงค์

หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติดังนี้

1. 1 อธิบายถึงทำเลที่ตั้งและขนาดของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้
1. 2 ระบุชื่อและที่ตั้งของ 21 มณฑล เขตการปกครอง 5 แห่ง และเทศบาลมหานคร 2 แห่ง ของประเทศจีนได้
1. 3 บ่งชี้ถึงลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพ อันเป็นสาเหตุให้แบ่งประเทศจีนออกเป็น 2 ภูมิภาคตามลักษณะภูมิประเทศคือจีนแท้และจีนนอกได้
1. 4 ระบุถึงองค์ประกอบของภูมิอากาศ และอิทธิพลของภูมิอากาศที่มีต่อภูมิภาคต่างๆ ของประเทศจีนได้
1. 5 อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศจีนได้
1. 6 สรุปลักษณะหลักการการดำเนินงานและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจจากองค์การส่วนกลางได้
1. 7 อธิบายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม และเปรียบเทียบข้อดี และข้อเสียของการดำเนินกิจกรรมทั้งสองประเภทในระบบเศรษฐกิจแบบเดิมและแบบใหม่ได้
1. 8 วิเคราะห์ถึงหลักการของระบบสังคมนิยมแบบบังคับที่มีอิทธิพลต่อสภาพการดำรงชีวิตประจำวัน การให้บริการและการควบคุมการบริโภคของประชาชนชาวจีนได้
1. 9 อธิบายถึงประชากรและชาติพันธุ์พลเมืองของประเทศจีนได้
- 1.10 อธิบายความหมายของศัพท์ในบทเรียนนี้ได้อย่างน้อย 10 คำ

2. เนื้อหาสำคัญ

2.1 ขนาดรูปร่างและทำเลที่ตั้ง

จีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดในโลก อารยธรรมจีนมีอายุยาวนานต่อเนื่องกันมาเกือบ 4000 ปี พงศาวดารจีนจึงยืดยาวซับซ้อนมาก จักรวรรดิจีนมีอำนาจอิทธิพลเหนือดินแดนรอบข้าง ชาวจีนนับร้อยล้านคนยึดมั่นกับชนบประเพณีโบราณ และแนวความคิดของขงจื้อตลอดมา ชาวจีนมีความภาคภูมิใจในอารยธรรมและความเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จึงเรียกประเทศของตนว่า Chung Kuo (Middle Kingdom) หรือ Chung Hua (Central Flower Country) และมีความคิดในทางอนุรักษนิยม (Conservative) ตลอดมา

จีนเริ่มพบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในปีพ.ศ. 2454 เมื่อมีการปฏิวัติล้มราชวงศ์แมนจู และระบบกษัตริย์ เปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบสาธารณรัฐ หลังจากนั้นก็เกิดความแตกแยกวุ่นวายและสงครามกลางเมืองระหว่างพวกคอมมิวนิสต์กับรัฐบาล

ในปีพ.ศ. 2503 พวกคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะ เมาสเซตุง (เหมาเจ๋อตุง) ประกาศตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้น และทำการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกแผ่นดินทั้งระบบสังคม เศรษฐกิจแนวความคิด และชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนทุกคน อย่างไรก็ตามเราจะเห็นได้ว่าลักษณะดั้งเดิมของจีนยังคงอยู่ คนจีนยังคงรู้สึกว่าเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ เป็นศูนย์กลางชอบที่จะดำรงตนอยู่โดดเดี่ยวและยึดมั่น ปัจจุบันจีนยึดมั่นคำสอนของเหมาเจ๋อตุงอย่างเหนียวแน่น

กล่าวได้ว่า สภาพภูมิศาสตร์ด้านที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศของจีนมีอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นชาติ และแนวความคิดของจีนในอดีตและสืบเนื่องตลอดมา

2.1.1 ขนาดและรูปร่าง

สาธารณรัฐประชาชนจีนหรือจีนคอมมิวนิสต์ มีเนื้อที่ 9.56 ล้านตารางกิโลเมตร (4 ล้านตารางไมล์) มีขนาดใหญ่เป็นที่ 3 ของโลก รองจากสหภาพโซเวียตและแคนาดา ความกว้างจากด้านตะวันออกมาด้านตะวันตก 4,940 กิโลเมตร ความยาวจากเหนือมาใต้ 4,025 กิโลเมตร

พื้นที่กว้างขวางของจีนปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนเนื่องจากความแตกต่างทางสภาพทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

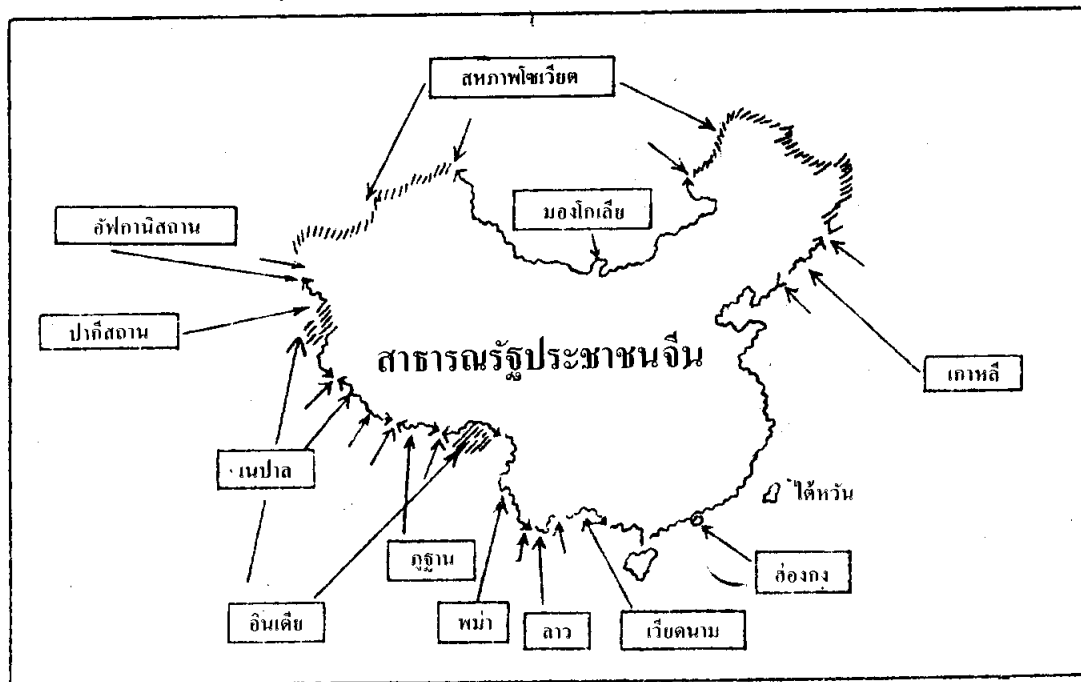
1. ดินแดนส่วนที่เป็นจีนแท้ (China Proper) ได้แก่ ส่วนทางใต้ของกำแพงเมืองจีน (The Great Wall) และทางตะวันออกของที่ราบสูงทิเบต ซึ่งเป็นศูนย์กลางของจีนมาแต่โบราณ แบ่งเป็น 18 มณฑล มีประชากรอยู่หนาแน่น
2. ดินแดนชั้นนอก (Outer China) เป็นส่วนที่ตกอยู่ใต้การปกครองของจีน อยู่ถัดไปทางเหนือและทางตะวันตก ได้แก่ แมนจูเรีย มองโกเลียใน ซินเกียงและทิเบต มีประชากรเบา

บางมาก เนื่องจากเป็นที่สูงและมีอากาศแห้งแล้ง ยกเว้นในแมนจูเรีย ซึ่งมีชาวจีนอพยพเข้าไปมากในระยะ 60 ปีหลัง

การแบ่งจีนทั้ง 2 ส่วน เห็นได้ชัดทั้งด้านภูมิศาสตร์และประชากร จีนแท้มีแนวภูเขาที่ราบสูง และทะเลทราย กันไว้จากส่วนภายนอก มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบของจีน คือ ตั้งถิ่นฐานมั่นคง ทำการเพาะปลูก ส่วนดินแดนภายนอก เป็นที่อยู่ของชนเผ่าอื่น ๆ เช่น มองโกล เตอร์ก ทิเบต ซึ่งมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนในถิ่นแห้งแล้ง จีนสร้างกำแพงเมืองจีนขึ้นมาตั้งแต่ 2000 ปีก่อน ก็เพื่อกันเขตความแตกต่างระหว่าง “the steppe and the sown” นี้ ในยุคใดที่จักรวรรดิจีนเข้มแข็ง จีนจะขยายอิทธิพลไปในดินแดนรอบนอกนี้ แต่ในระยะที่อ่อนแอก็จะเหลือแต่ส่วนจีนแท้ และในบางครั้งจักรวรรดิจีนก็ถูกรุกรานและครอบครองโดยพวกเร่ร่อน ซึ่งจีนเรียกว่าคนป่าเถื่อน (the Barbarian) นี้ด้วย

ปัจจุบันจีนคอมมิวนิสต์ สามารถดึงเอาดินแดนส่วนนอกเหล่านี้มารวมกับจีนแท้ได้หมด ยกเว้นมองโกเลีย และไต้หวันเท่านั้น จีนแท้และส่วนรอบนอกรวมเรียกว่า “Greater China”

รูป 5.1 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อกับประเทศต่าง ๆ

2.1.2 ท่าเลที่ตั้ง

สาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 21° 09' - 53° 54' เหนือ และระหว่างลองจิจูด 74° 37' - 135° 05' ตะวันออกที่ตั้งของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในเขตละติจูดปานกลาง

พรมแดนด้านตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนไต้หวัน
พรมแดนด้านทิศเหนือติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียและสหภาพโซเวียต
พรมแดนด้านตะวันตกและด้านใต้ติดต่อกับพรมแดนประเทศในเอเชียใต้ และตะวันออก
เฉียงใต้ ได้แก่อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย ภูฏาน เนปาล พม่า ลาว และเวียดนาม
พรมแดนด้านตะวันออกส่วนใหญ่เป็นชายฝั่งทะเลมีเมืองสำคัญตั้งอยู่ปากแม่น้ำสำคัญ
และเป็นเมืองท่าค้าขายกับต่างประเทศ และมีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่น

2.2 ภูมิภาคการปกครอง

ชาวจีนเกือบทั้งหมด (95%) เป็นจีนแท้โดยวัฒนธรรม ชาวจีนผูกพันกันโดยมีภาษาเขียน
และประเพณีทางประวัติศาสตร์เป็นสื่อกลาง ฉะนั้นปัญหาการรวมประเทศจึงเป็นสิ่งไม่ยาก
นัก และเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่เป็นจีน (เชื้อฮั่นชาวถึง) และตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราบภายใน
ของประเทศ อาณาบริเวณชายแดนมีประชากรน้อย ฉะนั้น ปัญหาประชากรอพยพออก
นอกประเทศจึงไม่มี (ยกเว้นแต่เกาะฮ่องกงและมาเก๊า)

ปัจจุบันจีนแบ่งหน่วยการปกครองออกเป็น 21 มณฑล ภูมิภาคปกครองตนเอง 5 แห่ง
และเทศบาลนคร 2 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยปกครองขึ้นโดยตรงทั้ง 28 หน่วย มีฐานะทัดเทียม
กันในด้านบริหาร ถัดจากระดับนี้ลงไปโดยปกติได้แก่อำเภอ (shien) มีประมาณ 2,300 อำเภอ
หรือในกรณีที่อยู่ในเขตเทศบาลก็จะเป็นเทศบาลนคร ประมาณ 160 แห่ง ระดับต่ำลงมาได้แก่
ตำบลและหมู่บ้าน แต่หลังปีพ.ศ.2502 ได้แปรสภาพเป็นประชาคมหรือคอมมูน (Commune)
กองการผลิตใหญ่ (Production Brigade) และกองการผลิต (Production Team)

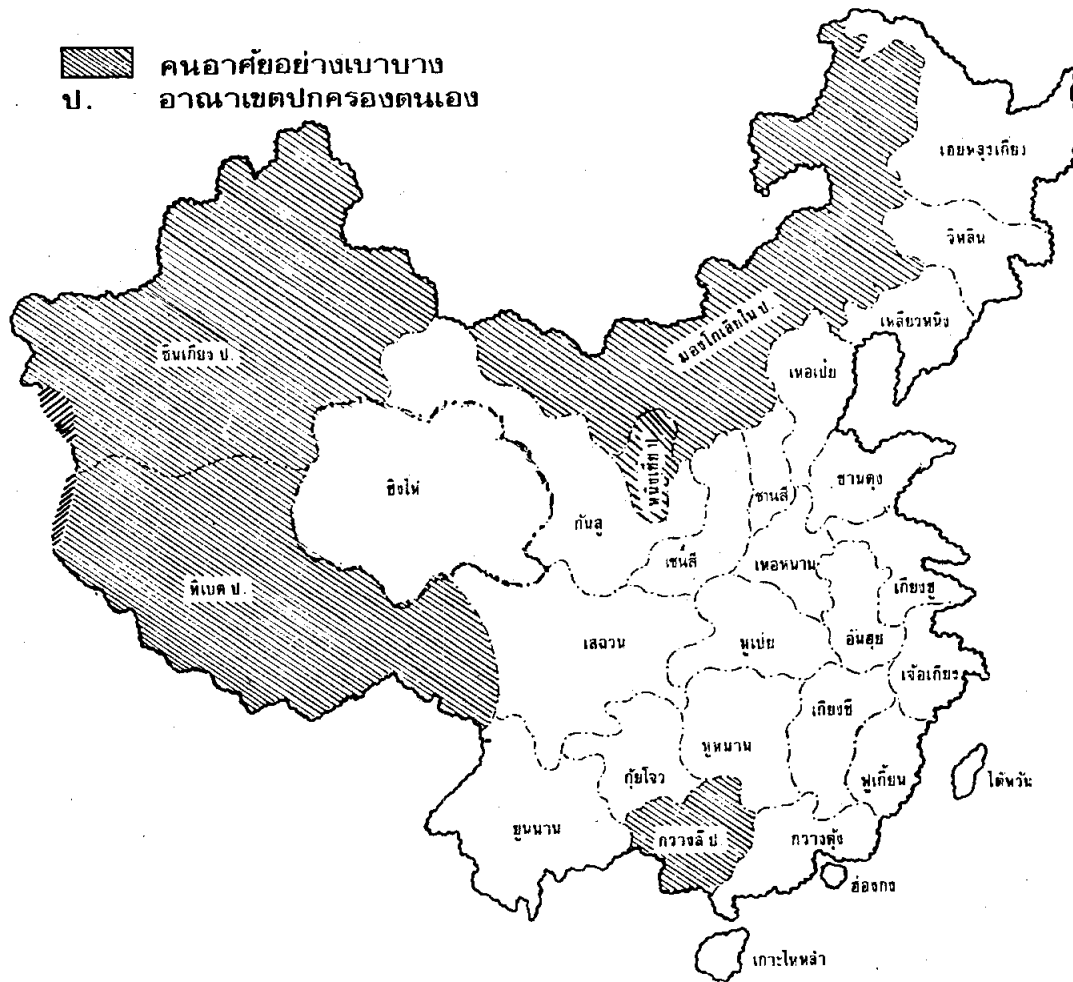
จีนแบ่งการปกครองออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้คือ

2.2.1 เขตมณฑลชั้นใน ที่เรียกว่าจีนแท้ จำแนกออกเป็น 21 มณฑล ดังนี้คือ
เฮยหลงเกียง (Heilungkiang) จีหลิน (Jilin หรือ Kirin) เหลียวหนิง (Liaoning) เหน่เป่ย์
(Hebei หรือ Hopei) ซานสี (Shansi) เซนสี (Shensi) กั้นสู (Gansu) ชิงไห่ (Chinghai หรือ Qinghai)
เสฉวน (Szechwan หรือ Sichuan) หูเป่ย์ (Hubei หรือ Hupeh) เหน่หนาน (Henan) ซานตุง
(Shantung) เกียงซู (Kiangsu หรือ Jiangsu) อันฮุย (Anhui) หูหนาน (Hunan) กุ้ยโจว (Kweichow)
ยูนนาน (Yunnan) กวางตุ้ง (Kwangtung) เกียงซี (Kingsi หรือ Jiangsu) ฟุเกี้ยน (Fukian)
และเจ้อเจียง (Chekiang หรือ Zhejiang)

2.2.2 เขตมณฑลชั้นนอก เป็นชนกลุ่มน้อย มีเชื้อชาติแตกต่างไปจากชาวจีน
แท้ เป็นเขตการปกครองตนเอง มี 5 มณฑลได้แก่หนิงเซีย-ฮุย (Ningxia Hui) มองโกเลียใน

(Inner Mongolia หรือ Nei Monggol) ซินเกียง-อุยกูร์ (Sinkiang Uighur หรือ Xinjiang Uygur) กวางสี-จวง (Kwangsi Chuang) และทิเบต (Tibet หรือ Xizang)

2.2.3 เทศบาลมหานคร มีอยู่ 2 แห่งที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางได้แก่ เทศบาลมหานครปักกิ่งหรือเป่จิง (Peking หรือ Beijing) และเทศบาลมหานครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai) เมืองหลวงของประเทศตั้งอยู่ในนครเป่จิง

รูป 5.2 แผนที่แสดงหน่วยการปกครอง

2.3 โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิภาคของประเทศจีนแบ่งออกตามสภาพทางกายภาพและภูมิภาคทางการปกครอง ดังนี้ คือ

2.3.1 จีนแท้ (China Proper)

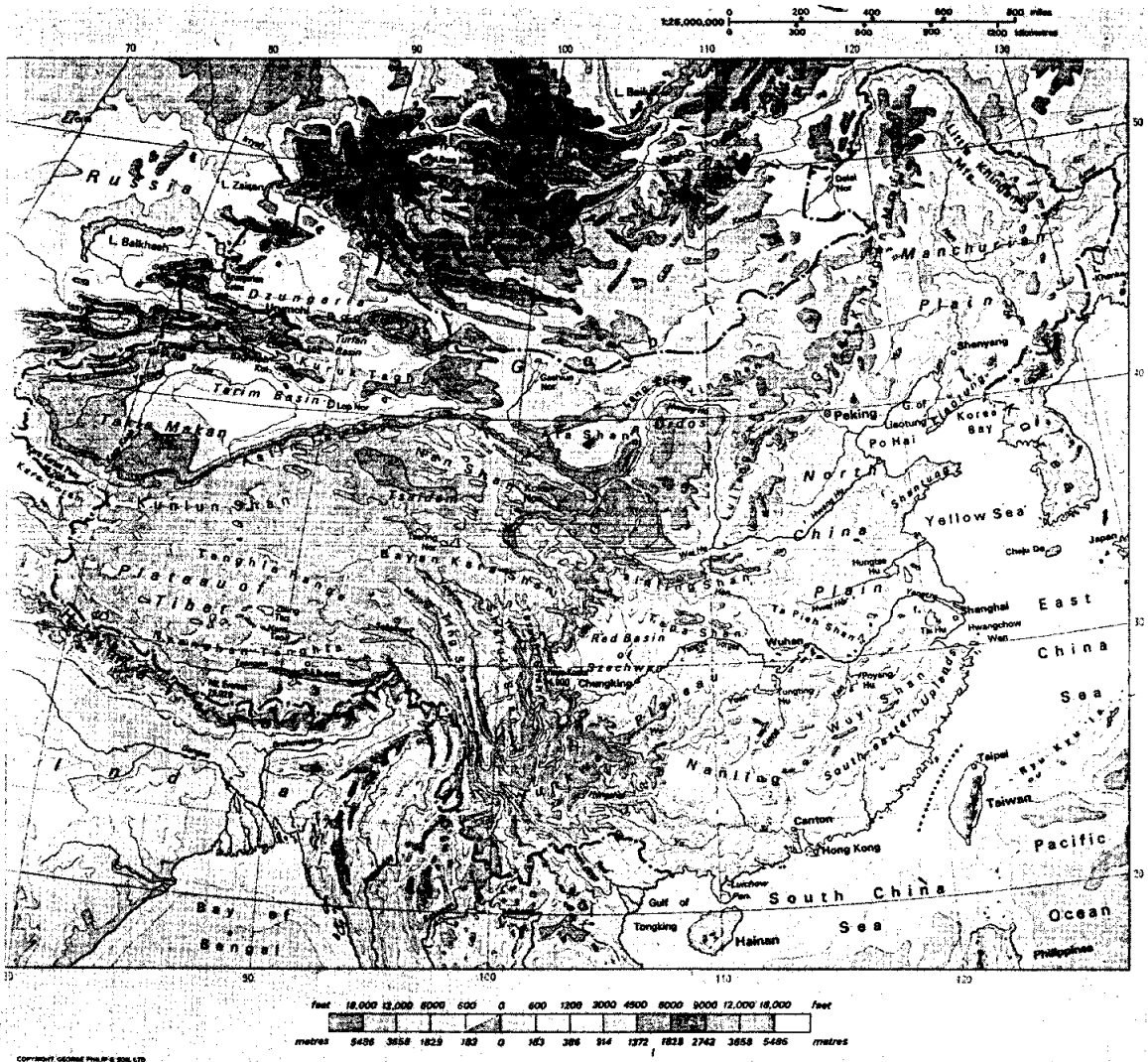
1. ที่ราบสูงดินเลิสส์ (The Loess Plateau) คือบริเวณลุ่มแม่น้ำฮวงโห (Hwang-Ho) ตอนกลางมีลักษณะเป็นที่ราบสูงขาดตอน (dissected plateau) ความสูงระหว่าง 600- 1050 เมตร (2000-3500 ฟุต) มีช่องเขาแคบซับซ้อนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเกิดจากการกัดเซาะของแม่น้ำ ลักษณะที่สำคัญคือ ส่วนภูมิภาคนี้ปกคลุมไปด้วยดินเลิสส์ หนา 15-150 เมตร ดินเลิสส์หรือดินลมหอบเป็นดินละเอียดสีเหลืองอ่อน ซึ่งถูกลมพัดพามาจากทะเลทรายโกบี ใน Outer Mongolia บริเวณที่ถูกทับถมเป็นพื้นที่ 120,000 ตารางไมล์ ในเขตมณฑล เซนสี ชานสี กันสู และเหอหนาน (โชนาน) นับเป็นพื้นที่ดินเลิสส์กว้างขวางที่สุดของโลก เนื่องจากดินเลิสส์เป็นดินอ่อน ชาวนาจีนจึงสามารถขุดอุโมงค์สร้างบ้านอยู่อาศัยได้ โดยมีที่นาอยู่ข้างบน แต่เมื่อเกิดแผ่นดินไหว ดินจะถล่มลงมาทำให้ผู้คนเสียชีวิตเป็นจำนวนนับแสน

แบ่งภูมิภาคนี้ออกเป็นส่วนย่อยตามลักษณะแตกต่างได้ดังนี้ คือ

- ที่ราบสูง Lungshi ทางตะวันตก สูง 1200-1800 เมตร มีลักษณะขรุขระไม่ราบเรียบ
- ที่ราบสูงเซนสี (Shen-si) ทางเหนือ แยกจากเขตแรกโดยภูเขา Lung Shan มีระดับความสูง 600-900 เมตร พื้นผิวค่อนข้างเรียบ
- ที่ราบสูงชานสี (Shan-Si) มีแนวสันเขาขรุขระวางตัวในทิศเหนือ-ใต้กันแบ่งเป็นตอน ๆ ส่วนที่ต่ำปกคลุมด้วยดินเลิสส์
- ลุ่มน้ำฮวงโห กันแบ่งที่ราบสูงเซนสี และชานสีออกจากกัน
- ที่ราบลุ่มแม่น้ำ Wei จากเมือง Paochi ทางตะวันตกจนถึงจุดที่แม่น้ำบรรจบกับแม่น้ำฮวงโห

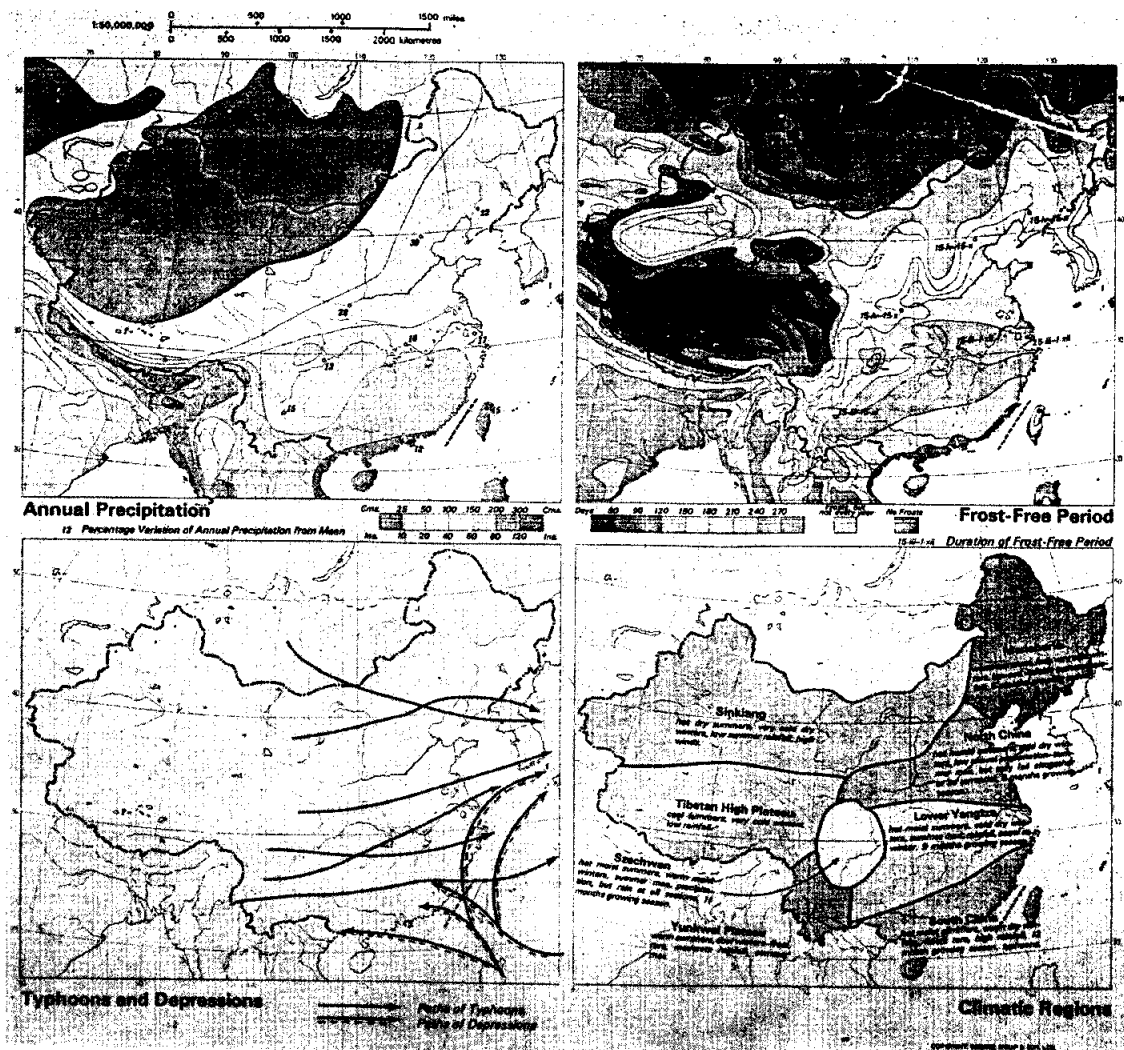
สภาพภูมิอากาศในภูมิภาคนี้ เป็นแบบภาคพื้นทวีป ฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็นมาก ลมแรง และแห้งแล้ง ฤดูร้อนร้อนจัด มีฝนตกเพียงเล็กน้อย คือ 20-30 นิ้ว ทำให้มีต้นไม้ปกคลุมน้อยพื้นที่ทั่วไปโล่งเตียน มีปัญหาดินพัง และทางตะวันตกของภูมิภาคเป็นทะเลทราย จีนคอมมิวนิสต์พยายามแก้ปัญหานี้ โดยปลูกต้นไม้ให้มากที่สุด โดยเฉพาะตามริมฝั่งแม่น้ำ บนภูเขาที่สูง การเพาะปลูกก็ทำด้วยความระมัดระวัง โดยปลูกแบบขั้นบันได และปลูกอย่างหนาแน่น โครงการลุ่มแม่น้ำฮวงโหซึ่งกำลังสร้างเขื่อน ประมาณ 45 แห่ง เพื่อควบคุมการไหลของแม่น้ำ ก็เป็นความหวังอันยิ่งใหญ่ที่จะพัฒนาภูมิภาคนี้

การเพาะปลูกในท้องถิ่นได้รับน้ำจากการชลประทาน เขตเพาะปลูกสำคัญอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำฮวงโห Wei-ho และ Fen-ho พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวเกาเหลียง ข้าวบาเลย์ ผลไม้มีหลายชนิดที่ขึ้นชื่อได้แก่ แอปริคอต พืช และแตงโม ผลไม้ปลูกมากใกล้เมืองลันเจา นอกจากนี้มีฝ้าย ป่านและ rapeseed (ไม้พันธุ์หนึ่งปลูกให้แกะกินเป็นอาหาร) และยาสูบ

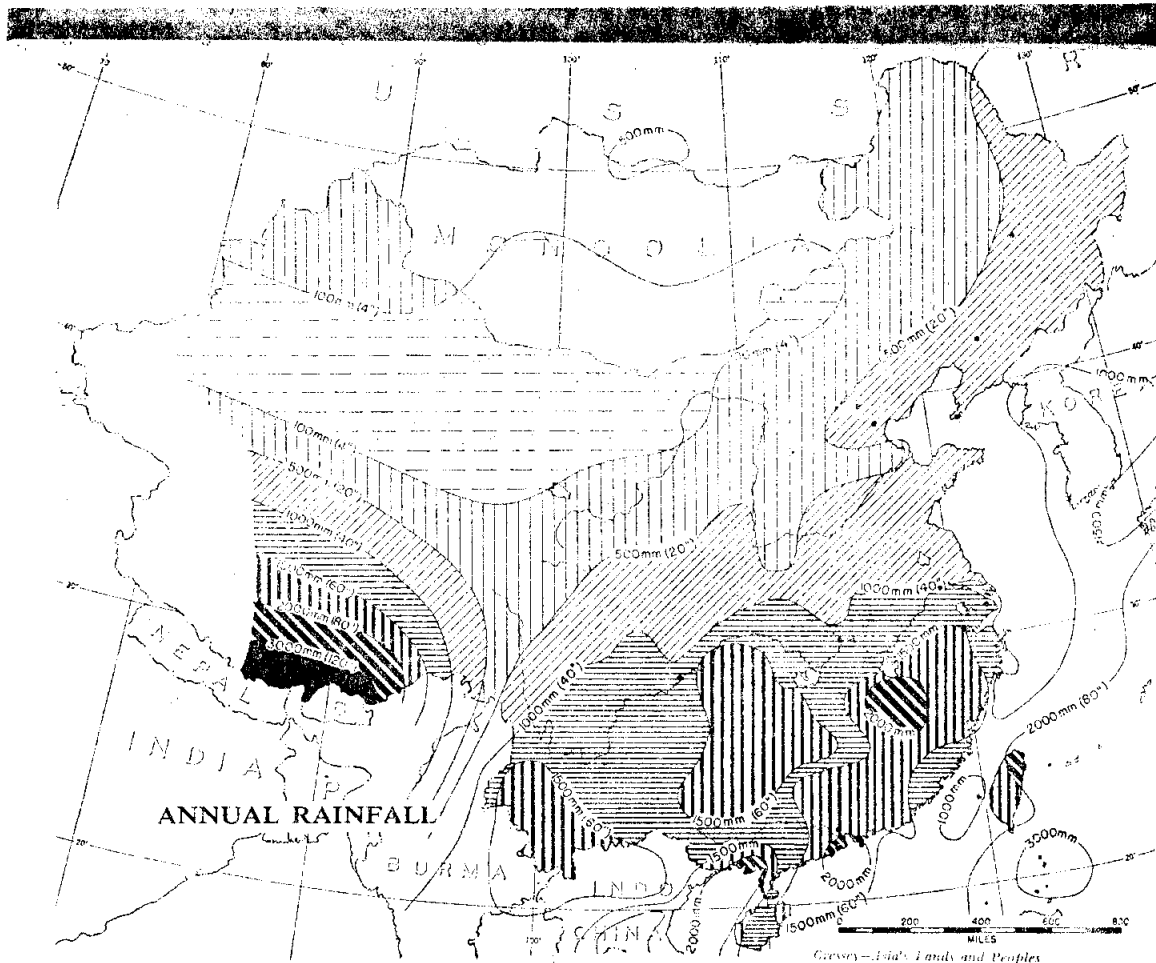

รูป 5.3 : แสดงลักษณะภูมิประเทศทางกายภาพ

ที่มา : Harold Fullard, China in Maps, p. 9.

รูป 5.4 : แสดงภูมิอากาศในภูมิภาคต่างๆ
ที่มา : Ibid., p.11.

Precipitation ranges from nearly 100 inches near the southeastern coast to less than 4 inches in the western deserts. Windward and leeward mountain slopes introduce local variations which cannot be shown at this scale. (E. Gherzi: *Climatological Atlas of East Asia*)

รูป 5.5 : แสดงความแตกต่างปริมาณฝนในภูมิภาคต่างๆ

ที่มา : Cressey, *Asia's Lands and Peoples*, 1963, p. 11.

ภูมิภาคนี้มีถ่านหินคุณภาพดีจำนวนมหาศาล และขุดได้ง่าย แหล่งใหญ่อยู่ทางตะวันออกโดยเฉพาะที่มณฑลชานสี เหมือนถ่านหินมีหลายแห่ง เหมือนขนาดใหญ่ได้แก่ที่เมือง Tatung และ Taiyuan โดยเฉพาะแห่งหลังเป็นศูนย์กลางถลุงเหล็กและเหล็กกล้าด้วย ปัจจุบันภูมิภาคนี้เป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่หลายชนิด เมืองศูนย์กลางของภูมิภาคที่สำคัญคือ

เมือง Hsian เดิมชื่อเมือง Chang-an เป็นเมืองหลวงเก่าดั้งเดิมของจีนโบราณตั้งอยู่บนที่ราบแม่น้ำ Wei ทางเหนือภูเขาชิงลิง ปัจจุบันมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย โรงงานเครื่องไฟฟ้า เครื่องจักร และโรงงานทำเนื้อสัตว์ มีประชากร 1.5 ล้านคน

เมืองลันเจา (Lanchou) เมืองหลวงของมณฑลกานสู เป็นเมืองสำคัญมาแต่โบราณ เนื่องจากตั้งอยู่ในจุดสำคัญ บริเวณฉนวนกั้นสู ซึ่งเป็นทางเข้าออกของขบวนเดินทางค้าขาย ปัจจุบันเมืองลันเจาเป็นศูนย์กลางการคมนาคม และเป็นเมืองอุตสาหกรรมมีโรงงานทอผ้าขนสัตว์ อุตสาหกรรมเครื่องจักรก่อสร้าง และโรงกลั่นน้ำมัน มีประชากร 699,000 คน

เมือง Taiyuan เมืองหลวงของมณฑลชานสี เป็นเมืองใหญ่มีอุตสาหกรรมถลุงเหล็กและเหล็กกล้า เครื่องจักรและเคมี มีประชากร 1 ล้านคน

เมือง Yen-an (Fushih) เมืองหลวงเก่าแก่ของมณฑลชานสี เคยเป็นที่ตั้งฐานปฏิวัติของคอมมิวนิสต์

2. ที่ราบใหญ่ทางเหนือ (The North China Plain)

เป็นที่ราบกว้างใหญ่ที่สุดของส่วนจีนแท้ และมีประชากรอาศัยอยู่ถึง 200 ล้านคน นับว่าเป็นภูมิภาคที่สำคัญของจีน

เดิมส่วนที่ราบต่ำกว่าน้ำทะเล แต่แม่น้ำฮวงโหและสาขาหลายสายได้นำเอาโคลนตะกอนซึ่งพัดพามาจากบริเวณต้นน้ำที่ราบสูงทิเบต และช่วงที่ราบสูงดินเลิสส์มาทับถมจนเกิดเป็นที่ราบขึ้นและงอกเพิ่มออกไปเรื่อย ๆ บริเวณดินดอนปากแม่น้ำที่อ่าว Pohai เนื่องจากโคลนตะกอนที่ถูกนำมาทับถมเป็นสีเหลือง จึงเรียกภูมิภาคนี้ว่า The Yellow Plain แม่น้ำฮวงโหเป็นแม่น้ำที่มีปริมาณตะกอนในน้ำมากที่สุดในโลกประมาณ 34 กิโลกรัม ต่อ 1 คิวบิกเมตร เวลา น้ำท่วมก็จะพาเอาโคลนตะกอนเหล่านี้ (loessic alluvium) ไปทับถมบริเวณที่ราบสองฝั่งแม่น้ำเป็นจำนวนมาก ชาวจีนแต่โบราณได้พยายามป้องกันน้ำท่วม โดยทำเขื่อนดินกันสองฝั่งแม่น้ำไว้ เป็นผลให้แม่น้ำฮวงโหต้องทิ้งโคลนตะกอนไว้ตามท้องน้ำ นาน ๆ เข้าท้องน้ำก็สูงขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันสูงกว่าที่ราบใกล้เคียง 1.5-3 เมตร ในฤดูน้ำหลาก ระดับน้ำในแม่น้ำจะสูงกว่าที่นาถึง 6 เมตร เมื่อฝนตกหนัก น้ำไหลเชี่ยว ก็จะเซาะเขื่อนดินตัดขาดออกไปท่วมพื้นที่ใกล้เคียงอย่างฉับพลัน ผู้คนล้มตายนับแสน คนนับล้านไร้ที่อยู่ แม่น้ำฮวงโหจึงได้รับสมญาว่า “จีนวิปโยค” (China Sorrow)

แม่น้ำฮวงโหมีการเปลี่ยนทิศทางการไหลของลำน้ำ ออกไปจากร่องน้ำเดิมนับสิบครั้ง อันเนื่องมาจากท้องน้ำเก่าตื้นเขินมาก การเปลี่ยนแนวลำน้ำแต่ละครั้งทำความเสียหายกับชีวิตและทรัพย์สินอย่างยิ่ง ในปีพ.ศ. 2498 จีนคอมมิวนิสต์เริ่มโครงการพัฒนาลุ่มน้ำฮวงโห (The Hwang-ho Development Scheme) เป็นโครงการใหญ่ ต้องใช้เวลาถึง 70 ปี เพื่อสร้างเขื่อน 45 แห่ง เขื่อนใหญ่ที่ Liuchia Gorge ใกล้เมือง Lanchow เสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่วนที่ Sanmen Gorge กำลังสร้างอยู่ เมื่อโครงการนี้เสร็จสิ้นจะช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วม ช่วยในด้านชลประทาน ไฟฟ้าพลังน้ำ และการเดินเรือในแม่น้ำ

3. ลุ่มน้ำแยงซีตอนกลาง (The Middle Yangtze Basin)

แม่น้ำแยงซีไหลตัดภูเขาซึ่งล้อมรอบเสฉวน ออกสู่ที่ราบ ที่เมือง Ichang ผ่านที่ลุ่มตอนกลาง ก่อนที่จะออกสู่ดินดอนปากแม่น้ำที่เมือง Nanking

บริเวณที่ลุ่มตอนกลางนี้ แม่น้ำแยงซีจะไหลคดเคี้ยว มีสาขาแม่น้ำ Han จากทางเหนือ และสาขาแม่น้ำ Siang, Yuan จากทางใต้มาบรรจบ มีทะเลสาบใหญ่น้อยมากมายเชื่อมติดต่อกันด้วยแม่น้ำแยงซี ทะเลสาบใหญ่ทางตะวันตกคือ Tungting Lake เดิมมีขนาดใหญ่มากครอบคลุมที่ลุ่มบริเวณนั้นทั้งหมด ต่อมาโคลนตะกอนทับถมมากขึ้น จนทะเลสาบมีขนาดเล็กลงทางตะวันออกมีทะเลสาบใหญ่ คือ Poyang Lake มีที่ราบลุ่มล้อมรอบ ที่ราบลุ่มของทะเลสาบทั้งสองอยู่ห่างกันโดยมีภูเขากั้นกลาง บริเวณที่ราบลุ่มน้ำแยงซีตอนกลางนี้ถูกล้อมรอบด้วยภูเขาทุกด้าน ที่ราบส่วนใหญ่อยู่ริมฝั่งด้านเหนือของแม่น้ำแยงซี

สภาพอากาศอยู่ในเขตอากาศอบอุ่น ฤดูร้อน มีอากาศร้อนจัด 4 เดือน ฤดูหนาวหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำกว่าเสฉวน มีระยะปลอดน้ำแข็ง 10 เดือน ได้รับฝนมากพอเพียงตลอดปีโดยเฉพาะในฤดูร้อน เฉลี่ยปริมาณฝน 40-60 นิ้ว ปัญหาน้ำท่วมในภูมิภาคลุ่มน้ำแยงซีก็มีเช่นกัน แต่ไม่ร้ายแรงเท่าในลุ่มน้ำฮวงโห เนื่องจากแม่น้ำแยงซีมีท้องน้ำลึกกว้างกว่า และมีทะเลสาบมากมายช่วยรับน้ำไว้ได้

ภูมิภาคนี้มีประชากรหนาแน่นมาก ประมาณ 75 ล้านคน เนื่องจากเป็นเขตเกษตรกรรมสำคัญของจีน มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่ง การปลูกพืชทำปีละ 2 ครั้ง คือปลูกข้าวเจ้าและฝ้ายในฤดูร้อน ฤดูหนาวปลูกข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าวบาเลย์ บางครั้งปลูกผักอื่น ๆ เพิ่มขึ้นที่ราบลุ่มรอบ ๆ ทะเลสาบ Tungting และ Poyang เป็นเขตปลูกข้าวเจ้าสำคัญ มณฑลหูหนานได้ชื่อว่าเป็นอู่ข้าว ของจีนทางเหนือของมณฑลหูเป่ย์ เป็นเขตปลูกฝ้าย ข้าวสาลี และข้าวบาเลย์ rape-seed ก็ปลูกมากแถบทะเลสาบ การเลี้ยงไหมทำกันมากแถบเมืองวูฮั่น ตามเชิงเขารอบ ๆ ภูมิภาคนี้ เป็นเขตปลูกชา และต้นตัง

เมืองใหญ่ที่สุดในภูมิภาคนี้ คือ นครวูฮั่น ซึ่งเป็นเมืองร่วมของ 3 เมือง คือฮั่นเค้าและฮั่นหยาง ริมฝั่งทางเหนือของแม่น้ำแยงซี และวูซาง ริมฝั่งทิศใต้ นครวูฮั่น เป็นเมืองท่าใหญ่ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางรถไฟ และเมืองอุตสาหกรรมชั้นนำของจีน มีโรงงานถลุงเหล็ก ทอผ้า มีประชากร 2.6 ล้านคน สะพานวูฮั่น ข้ามแม่น้ำแยงซีซึ่งสร้างเสร็จในปี 1958 ทำให้เมืองวูฮั่น มีความสำคัญมากขึ้นแม้จะอยู่ลึกจากปากน้ำเข้ามาถึง 630 ไมล์

เมืองซางซา เมืองหลวงของมณฑลหูหนาน เป็นเมืองศูนย์กลางการทอผ้าเช่นเดียวกับเมืองนานซาง เมืองหลวงของมณฑลเกียงซี เมืองใหญ่อื่น ๆ ในลุ่มน้ำแยงซีตอนกลางมีอีกหลายเมือง เช่นซาสี ซินเซียง และ อันเซียง เมืองท่าริมฝั่งแม่น้ำ เมืองชิงเตเซิน มีชื่อด้านการทำถั่วซาม เครื่องกระเบื้องของจีนมาแต่สมัย Sung

4. ลุ่มแม่น้ำแยงซีตอนล่าง (The Yangtze Delta) บริเวณดินดอนของแม่น้ำแยงซี และแม่น้ำ Hwai เป็นช่วงที่แม่น้ำมีความกว้างมาก ลำน้ำไหลคดเคี้ยวมีเกาะและสันทรายมากมาย ภูมิภาคส่วนนี้ประกอบไปด้วยทะเลสาบใหญ่น้อยมากมาย ที่มีความสวยงามมากคือ ทะเลสาบ Tai Hu, Hungtze และ Chao Hu มีลำคลองแม่น้ำหลายสาย เป็นข่ายเชื่อมโยงกัน จึงได้ชื่อว่า The Holland of China บริเวณริมฝั่งก็เป็นพื้นที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล ต้องทำคันดินกั้นน้ำ (polder) เช่นกัน

แม่น้ำลำคลองซึ่งรวม Grand Canal ด้วยนี้ คิดเป็นความยาวรวมกว่า ๒ แสนไมล์ เป็นเส้นทางขนส่งได้ดี แล้วยังเป็นที่ระบายน้ำ เป็นคลองชลประทานเป็นแหล่งเลี้ยงปลา รวมทั้งเป็นที่มาของปุ๋ยจากโคลนดินใต้ท้องลำคลอง

2.3.2 จีนนอก (Outer China)

ดินแดนส่วนที่ไม่ใช่จีนแท้ กินเนื้อที่ 3.5 ล้านตารางกิโลเมตร(1.5 ล้านตารางไมล์) เป็นเขตที่แห้งแล้งอยู่นอกอิทธิพลของลมมรสุม มีประชากรอยู่เบาบางมากส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและสำรวจ แบ่งเป็น 5 ส่วนคือ

(1) แมนจูเรีย (Manchuria) เดิมเป็นดินแดนของพวกแมนจู เร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ สมัยที่ญี่ปุ่นมาครอบครองเปลี่ยนชื่อเป็น Manchukua หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จีนยึดเอาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศแล้วแบ่งแยกดินแดนทางตะวันตกของแมนจูเรียไปรวมกับมองโกเลียใน ส่วนที่เหลือแบ่งเป็นมณฑล Heilungkiang, Kirin และ Liaoning

ลักษณะภูมิศาสตร์ของแมนจูเรียแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. เขตภูเขา Khingan ทางตะวันตกและทางเหนือ
2. เขตภูเขาทางตะวันออก

3. ที่ราบแมนจูเรียตอนกลาง
4. ที่ราบลุ่มแม่น้ำซุงการีทางตะวันออกเฉียงเหนือ
5. ที่ราบลุ่ม Liaoning ทางใต้

ที่ราบตอนกลางเป็นส่วนใจกลางสำคัญ มีลักษณะเป็นที่ราบซึ่งเกิดจากการสึกกร่อน ถูกทำลาย ทำให้พื้นที่ไม่ราบเรียบเสมอกัน ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำซุงการีและเลียวนิงราบเรียบกว่าพื้นที่ราบกินเนื้อที่ 1 ใน 3 ของแมนจูเรีย ปกคลุมด้วยทุ่งหญ้า ส่วนตามภูเขาเป็นป่าไม้

แมนจูเรียมีอากาศหนาวรุนแรง อุณหภูมิต่ำกว่าซีดน้ำแข็ง 3-6 เดือน ฤดูร้อนมีช่วงสั้น ทางตะวันตกและทางเหนือได้รับฝนน้อยประมาณ 15 นิ้ว ภูเขาทางตะวันออกได้รับฝนมากกว่าประมาณ 40 นิ้ว สภาพเช่นนี้ทำให้ชาวจีนไม่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย เพิ่งจะมาสนใจในระยะหลัง เมื่อมีประชากรแออัดมากเข้าทุกที เริ่มระบายเข้ามาในต้นศตวรรษนี้

(2) มงโกเลียใน (Inner Mongolia) ภูมิภาคที่มีรูปร่างยาวทาบเป็นขอบทางเหนือของจีน และอยู่นอกเขตกำแพงเมืองจีนเป็นดินแดนของทุ่งหญ้าแล้ง (Steppe) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของพวกมองโกเลียใน เลี้ยงสัตว์ เร่ร่อนในระยะต้นศตวรรษนี้ ชาวจีนได้เริ่มอพยพขึ้นไปทีละมาก ๆ เพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก แม้สภาพทางภูมิศาสตร์จะไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกสั้น ฝนน้อยและไม่แน่นอน การเพาะปลูกล้มเหลวเป็นประจำ มีเฉพาะพื้นที่ทางตะวันออกเท่านั้นที่สามารถทำการเกษตรได้ โดยไม่ต้องพึ่งการชลประทาน

มองโกเลียในเป็นภูมิภาคปกครองตนเองแห่งแรกที่จีนคอมมิวนิสต์จัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2517 ปัจจุบันมีประชากรประมาณ 13 ล้านคน เป็นชาวจีนเกือบ 9 ล้านคน นอกจากนั้นเป็นชาวมองโกเลียชนเผ่า Oronchons, Evenki และเกาหลี่

พื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของมองโกเลีย คือที่ราบ Hotao และ Huhehet อยู่บริเวณช่วงโค้งของแม่น้ำฮวงโห ซึ่งได้รับการชลประทานอย่างดี และทางตะวันออกของภูเขาคินแกน ซึ่งเป็นเขตที่ได้รับฝนอย่างพอเพียง ปลูกถั่วเหลือง หัวบีต เขตอื่นซึ่งเพาะปลูกไม่ได้ใช้เลี้ยงสัตว์ได้แก่ วัว แกะ ม้า อูฐ มีการจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เพื่อปรับปรุงพันธุ์สัตว์และปลูกพืชอาหารสัตว์ เป็นต้น

ป่าไม้บนภูเขาคิมแกนทางตะวันออกเป็นแหล่งไม้มีค่าของจีน มีต้น fir, larch spruce, pine, oak, elm และ birch มีเส้นทางรถไฟตัดเข้าไปเพื่อขนส่งไม้โดยเฉพาะ เมือง Tuliho เป็นศูนย์กลางสำคัญ

มองโกเลียยังอุดมด้วยแร่ธาตุ มีเหล็กและถ่านหินใกล้เมือง Paotow ทำให้มีอุตสาหกรรมถลุงเหล็กและเหล็กกล้า เมือง Paotow กลายเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหนัก เมือง Hu-ho-hao-t'e

ถัดไปทางตะวันออกเป็นเมืองหลวงของมองโกเลียใน เป็นแหล่งกลางของสินค้า และมีอุตสาหกรรมหลายประเภท

มองโกเลียมีเส้นทางรถไฟผ่าน 2 สาย สายหนึ่งจากทางใต้ผ่านขึ้นไปยังสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย และบรรจบกับ Trans-Siberia ของโซเวียต อีกสายหนึ่งเชื่อม Paotow กับเมือง Lanchou

(3) ทิเบต (Tibet) ภูมิภาคซึ่งปกครองตนเองแห่งนี้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของจีน ในปี พ.ศ. 2483 ทิเบตเป็นดินแดนของที่ราบสูงกว้างใหญ่ มีภูเขาล้อมรอบ ทำให้มีลักษณะโดดเดี่ยว มีช่องทางติดต่อกับโลกภายนอกเพียง 2-3 ทาง

ส่วนทางด้านตะวันออก ซึ่งเป็นที่ต่ำกว่าเป็น Inner Tibet เรียกว่า Tsinghai เป็นที่ราบสูง ซึ่งมีแม่น้ำหลายสายไหลตัดผ่าน ตามลาดเขาเป็นทุ่งหญ้าชั้นดี เป็นแหล่งเลี้ยงม้าที่มีชื่อมาแต่โบราณ คนสัตว์ที่นี่ใช้ทำพรม

ส่วนทางเหนือของทิเบต เป็นที่ราบสูงกว้างใหญ่สูงกว่า 15,000 ฟุต มีทะเลสาบใหญ่น้อยมากมาย มีผู้คนอาศัยอยู่น้อยมาก ทางใต้มีภูเขาวางตัวในแนวตะวันออก-ตะวันตกคั่นอยู่มากมาย ตามหุบเขาที่ราบระหว่างภูเขาเหล่านี้คือ แหล่งตั้งถิ่นฐานของชาวทิเบต หุบเขาที่สำคัญคือ บริเวณต้นแม่น้ำพรหมบุตร ชาวทิเบตเรียกว่า Po มีอากาศค่อนข้างอบอุ่น ได้รับฝนมาก เป็นเขตเพาะปลูกสำคัญ อาชีพหลักของชาวทิเบตคือการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ตัวจามรี (Yaks) และแกะ

ทิเบตมีประชากรอาศัยอยู่กว่าล้านคน เมือง Lhasa เป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางขนาดใหญ่แห่งเดียว

เมือง Shigatse ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำพรหมบุตร ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกมีหัตถกรรมการทำพรม และการแกะสลักไม้

ทิเบตมีป่าไม้มาก และมีโอกาสที่จะพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในอนาคตได้มาก ปัจจุบันได้พัฒนาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจากพลังน้ำ โรงกำเนิดไฟฟ้าจากพลังความร้อนโรงงานอุตสาหกรรมหนัก โรงงานทำเครื่องมือ กิจกรรมต่าง ๆ นี้ได้เรียนมาแล้วใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

การคมนาคมขนส่ง รัฐบาลจีนได้พยายามที่จะจัดการเชื่อมดินแดนทิเบตกับจีนแท้มีเส้นทางรถยนต์ Szechwan-Tibet Highway จากเมือง Ya-an ในมณฑลเสฉวนถึงเมืองลาซา และเส้นทาง Sinkiang-Tibet Highway จากเมือง Jo-Ch'iang ในซินเกียงถึง P'u-lan ในทิเบตตะวันตก และเส้นทาง Tsinghai-Tibet Highway จากเมือง Hsi-ning ใน Tsinghai ถึงเมืองลาซา

(4) ภูมิภาค ซินเกียง-อุยกูร์

ซินเกียง-อุยกูร์ เป็นภูมิภาคปกครองตนเองอีกแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในภาคทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีน มีชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียกับสหภาพโซเวียต อัฟกานิสถาน ปากีสถาน และอินเดีย นับเป็นหน่วยการปกครองที่ใหญ่ที่สุดของจีน มีพื้นที่ประมาณ 1 ใน 6 ส่วนของเนื้อที่ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อเปรียบเทียบกับว่ามีพื้นที่มากกว่าเนื้อที่ประเทศฝรั่งเศส เยอรมันนี สหราชอาณาจักรและอิตาลีรวมกัน

ประชากรของซินเกียง มีประมาณ 7.2 ล้าน ความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า 5 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ขุมหมตั้งถิ่นฐานแถบโอเอซิสทางภาคใต้หรือหุบเขาของซินเกียงภาคเหนือ

ภูมิภาคซินเกียงทั้งหมด มีชนต่างชาติพันธุ์อาศัยอยู่มากกว่า 12 เผ่า ชนเผ่าอุยกูร์ นับว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุด ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคใต้ของภูมิภาค และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ชาวอุยกูร์มีจำนวนถึง 2 ใน 3 ของประชากรในซินเกียง นอกจากนี้มีเผ่าจีน ฮั่น และเผ่าคาซัค แต่ละเผ่ามีจำนวน 1 ใน 10 ของประชากร ชนเผ่าอื่นๆ ได้แก่ เคอร์กิช มองโกล รัสเซีย อุสเบก ทาจิก ซิโบ แมนจู และฮุย

แหล่งน้ำโอเอซิสสำคัญ ๆ บริเวณที่ราบลุ่มทาริมได้แก่ โฮเตียน (Ho-t'ien) โซชิ (So-Ch'e) คาชิ (K'a-Shih) และอะโกซู (A-k'o-su) แม่น้ำสายที่สำคัญของที่ราบลุ่มคือแม่น้ำทาริม ได้รับน้ำจากหิมะและน้ำแข็งที่ละลายจากมาจากทิวเขาคุนลุน ป่าปี้ร์ และเทียนชาน นับเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในการระบายน้ำจากภายในภูมิภาคของจีน

ทิวเขาเทียนชานวางแนวผ่านตัดผ่านพื้นที่ภาคกลางของมณฑลซินเกียงซึ่งแต่ละข้างของพื้นที่ถูกแบ่งออกเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ คือที่ราบลุ่มทาริมอยู่ทางใต้ และที่ราบลุ่มดซุงกาเรียน (Dzungarian) อยู่ทางเหนือ

ที่ราบลุ่มดซุงกาเรียน ตั้งอยู่ทางเหนือระหว่างเทียนชานกับภูเขาอัลไต มีรูปร่างเป็นสามเหลี่ยม ตอนใต้พื้นที่กว้างและตอนเหนือแคบ พื้นที่ราบของพื้นที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตร พื้นที่นี้มีระดับสูงทางด้านใต้ และด้านตะวันออกมากกว่าทางด้านเหนือและด้านตะวันตก ซึ่งเป็นผลให้บรรดาแม่น้ำไหลจากตะวันออกไปสู่ตะวันตก ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือเป็นภูเขาใหญ่ ซึ่งมีหุบเขาลึกอยู่เป็นหย่อม ๆ บรรดาหุบเขานี้เป็นช่องทางผ่านโดยธรรมชาติระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต และเป็นช่องทางให้อากาศขึ้นจากภาคตะวันตกได้เข้าไปสู่ทวีปเอเชีย โดยแผ่ข้ามผ่านภาคเหนือของซินเกียง แม่น้ำสายยาวที่สุดของที่ราบลุ่มนี้คือ แม่น้ำคาราอิร์ทิส ซึ่งไหลเข้าไปในดินแดนสหภาพโซเวียต และต่อเชื่อมกับแม่น้ำอ็อบ เป็นแม่น้ำสายเดียวในซินเกียง ที่มีทางออกสู่ทะเลและเป็นแม่น้ำสายเดียวของจีนที่ไหลลงสู่มหาสมุทรอาร์กติก

ที่ราบลุ่มดงคาเรียน มีทิศทางที่แตกต่างไปตามลักษณะของภูเขาสูง ทะเลทราย ทุ่งหญ้า
แล้ง ทะเลสาบน้ำเค็ม และหนองบึง ทะเลทรายมีอยู่ในตอนกลางและทางตะวันออกของพื้นที่ราบ
และมีขนาดเล็กกว่าทะเลทรายตากลามะกันในที่ราบลุ่มทาริม

บรรดาทิวเขาที่กั้นชายเขตที่ราบลุ่มทาริม ได้แก่เทือกเขาเทียนชานอยู่ทางเหนือ และ
คุนลุนอยู่ทางใต้ ปามีร์อยู่ทางตะวันตกและมีฉนวน Kansu เปิดพื้นที่ที่ออกทางตะวันออก ที่ราบลุ่ม
ทาริมนี้มีความยาวถึง 1,500 กิโลเมตร จากด้านตะวันตกถึงด้านตะวันออกและมีความกว้างถึง
500 กิโลเมตรจากด้านเหนือถึงด้านใต้ ครอบคลุมเนื้อที่ถึง 55 เปอร์เซนต์ของพื้นที่ที่เป็นผืน
แผ่นดินทั้งหมดของจีนเกี่ยวกับที่ราบลุ่มนี้มีความสูงทางด้านตะวันตกมากกว่าทางด้านตะวันออก
มีระดับความสูงเหนือระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 1,100 เมตร พื้นที่ส่วนต่ำที่สุดของที่ราบนี้เรียกว่า
Lop Nor Area มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 760 เมตร มีแม่น้ำหลายสายไหลลงสู่ที่ราบลุ่ม
นี้โดยไหลมาจากภูเขาที่อยู่ทางภาคเหนือ และภาคใต้ของพื้นที่ราบลุ่ม และทำให้เกิดแนวของ
โอเอซิส และทะเลสาบน้ำเค็มและเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นรูปแบบการระบายน้ำภายในของ
แอ่งที่ราบทาริม ที่ราบลุ่มซึ่งถูกล้อมรอบด้วยทิวเขานี้ มีลักษณะเป็นวงแหวนหลาย ๆ วงซ้อนกัน
โดยมีจุดศูนย์กลางร่วมที่ติดต่อกันกับเขตกั้นภูเขาชั้นนอกเป็นพื้นที่ตามแนวชายเขา และพื้นที่
ดินตะกอน ซึ่งแผ่กระจายออกไป มีความกว้างตั้งแต่ 2-3 กิโลเมตรไปจนถึง 40 กิโลเมตร ภายใน
แนววงกั้นชั้นนอกมีแหล่งน้ำโอเอซิส เป็นแนวต่อกันเป็นสาย ซึ่งทำให้สามารถสร้างเขื่อนเพื่อ
การชลประทานได้ พื้นที่ในตอนกลางของที่ราบลุ่มนี้เรียกว่า “แอ่งตากลามะกัน” (Takla
Makan) เป็นทะเลทรายที่แห้งแล้ง ปราศจากพืชพรรณธรรมชาติและมีทะเลสาบที่ตื้นเขิน
(Playa lakes) และแห้งแล้วเป็นจำนวนมาก

ภูมิอากาศส่วนใหญ่แห้งแล้ง เนื่องจากจีนตั้งอยู่ภายในภาคพื้นทวีป ซึ่งถูกล้อมรอบ
ด้วยทิวเขาสูง เป็นดินแดนที่อยู่ห่างไกลจากอิทธิพลของมหาสมุทร ดังนั้นจึงมีภูมิอากาศแบบ
ภาคพื้นทวีป มีฤดูหนาวที่ยาวนานและหนาวจัด มีฤดูร้อนระยะสั้น ๆ แห้งแล้งทางภาคใต้ของ
จีนเฉียงมีวันที่ปราศจากน้ำค้างจับตัวแข็งถึง 210 วัน ภาคเหนือ 150 วัน มีอุณหภูมิสูงถึง 38°C
ในแอ่งที่ราบ Turfan เป็นตำบลที่ร้อนที่สุดในประเทศจีน ในระหว่างฤดูร้อนแอ่งที่ราบทาริมมี
ปริมาณฝนตกเฉลี่ยประจำปีน้อยกว่า 100 มิลลิเมตร แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงบ้าง ในที่ราบลุ่ม
ดงคาเรียนปริมาณฝนตกเฉลี่ย 250 มิลลิเมตร แต่เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ หิมะบนเขาเริ่มละลาย
เมื่อมีน้ำไหลลงสู่พื้นที่ราบแล้ว ชาวนาก็ผันน้ำไปทำการชลประทานต่อไป แต่เมื่อหิมะละลาย
กลายเป็นน้ำไหลลงจากภูเขาไปสู่พื้นที่ที่เป็นกรวดทรายตามเชิงเขา น้ำก็จะสูญหายไปใต้ดิน
ทันที

ในบริเวณแหล่งน้ำโอเอซิส ในตำบลที่มีระดับความสูงกว่าเขา พื้นที่ที่เป็นกรวดทราย ก็จะกลายเป็นเนื้อดินตกตะกอนที่อุดมสมบูรณ์และมีพืชพรรณธรรมชาติ เช่น หญ้าและต้นไม้ พุ่มเตี้ย ส่วนเนื้อดินที่เป็นต่างตามพื้นที่ทะเลทราย ก็จะไม่มีการขึ้นอยู่ หรือมี อย่างเบาบาง ดังนั้นพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ จึงต้องมีการชลประทาน ตลอดปี การเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีโอเอซิสเป็นลักษณะพิเศษของภูมิภาคนี้

การเพาะปลูกในเขตซินเกียงนี้ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าวเจ้า และฝ้าย แสงแดดใน บริเวณนี้เหมาะสมแก่การปลูกฝ้ายและสภาพอากาศในเขตนี้เหมาะแก่การเพาะปลูกผลไม้ ที่สำคัญและรสชาติดี ได้แก่แตงโมหวาน Hami องุ่นพันธุ์ Turfan ซึ่งไม่มีเมล็ด และแอปเปิ้ล พันธุ์ I-li ล้วนแต่เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ชาวจีน

แร่ธาตุในภูมิภาคซินเกียง ซินเกียงเป็นแหล่งน้ำมันปิโตรเลียมที่สำคัญ ในเขต Karamai ในที่ราบลุ่มต่งชุงกาเรียนและตามเชิงเขา (piedmont) ทางเหนือและทางใต้ของทิวเขา เทียนชาน แหล่งสำรองถ่านหินที่มีอยู่ในซินเกียงนับว่าเป็นแหล่งสำรองที่สำคัญแห่งหนึ่งของ จีนมีสินแร่เหล็ก ทองคำ กำมะถันและเกลืออย่างเหลือเฟือ

โรงงานอุตสาหกรรมผลิตเหล็กและเหล็กกล้า และโรงทำปูนซีเมนต์ ในเขตเมืองอูร์มชี (Urumchi) มีโรงงานสร้างเครื่องมือทำการเพาะปลูกใน K'a-shih นอกจากนี้มีโรงงานทอผ้าฝ้าย และโรงผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนพลังน้ำในอูร์มชีมีโรงงานทอผ้าด้วยเครื่องจักรกลในเขต ไฮเตียน

การคมนาคมขนส่งในซินเกียงนั้นได้อาศัยเส้นทางถนนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความยาว ของถนนรวมกันถึง 20,000 กิโลเมตร มีเส้นทางสำคัญ 4 สาย สายตะวันออกไปกันซู สาย ตะวันออก-ตะวันออกเฉียงเหนือไปมองโกเลีย ทางตะวันออกเฉียงใต้ไปชิงไห่ และทางใต้ไป ทิเบต บรรดาเส้นทางเหล่านี้ล้วนแยกออกจากเมืองหลวงที่อูร์มชีทั้งสิ้น ส่วนการคมนาคมทาง อากาศ มีสายการบินประจำทางตะวันออกไปลันเจาและปักกิ่ง ทางใต้ไปถึง K'a-Shih ทางตะวันตก ไปสหภาพโซเวียต ภูมิภาคซินเกียงเชื่อมต่อกับทิเบตโดยทางหลวงสายซินเกียง-ทิเบต ซึ่งเริ่มต้น จาก Jo-Ch'iang (Charkhlik) ในภาคใต้ของซินเกียงทางรถไฟสาย ลันเจา-ซินเกียง ซึ่งแล่นข้าม ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน และได้ขยายเส้นทางต่อไปถึงอูร์มชี และมีโครงการ จะต่อเชื่อมเข้ากับการรถไฟของสหภาพโซเวียตด้วย แต่การก่อสร้างเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ บัดนี้ได้ถูกระงับไปด้วยเหตุผลทางการเมือง

2.4 ประชากร

จีน เป็นประเทศที่ชนหลายชาติพันธุ์ หลายกลุ่ม อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ชน ส่วนใหญ่คือพวกฮั่น (Hun) หรือจีนแท้ มีจำนวนถึง 94 % ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือ

และได้ขยายรุกรานลงมาทางใต้ ไล่ที่ชนพื้นเมืองเผ่ามาเลย์ลงไปยังอินโดจีน ระยะเวลาพวกฮั่น 20-30 ล้านคน อพยพเข้าไปในแมนจูเรีย

พวกมองโกล (Mongolian) มีประมาณ 1.6 ล้านคน อาศัยอยู่ในเขตแห้งแล้งทางเหนือ ในมองโกเลีย จีนเกียง กั้นสู และชิงไฮ

พวกแมนจู (Manchu) มีประมาณ 2.5 ล้าน อาศัยอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือ ในแมนจูเรีย ร่วมกับชาวเกาหลี

ชาวทิเบต มีประมาณ 3 ล้านคน อาศัยอยู่ตามภูเขาและที่ราบสูงทางตะวันตก

พวกมุสลิม ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเตอร์ก มีอยู่ประมาณ 4.5 ล้านคน ได้แก่ชนเผ่าอุยกูร์ (Uighur) เคาคาซัค (Kazakhs) และเผ่าเกอิกิซ (Kirghiz) อาศัยอยู่ในมณฑลซินเกียง

ชนเผ่า Hui อาศัยอยู่ในมณฑลกั้นสู และชิงไฮ มีประมาณ 3.6 ล้านคนเป็นจีนฮั่น แต่นับถือศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ยังมีพวก Miao, Lolos, Puyi, Kawa ชนเชื้อชาติไทย และเชื้อชาติพม่าอาศัยอยู่ตามภูเขาและที่ราบสูงตามชายแดนทางตะวันตกเฉียงใต้

บรรดาชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีเชื้อฮั่นนี้มีอยู่ประมาณ 35 ล้านคน หรือ 5 % ของประชากร

จีนมีประชากรจำนวนมากมาแต่โบราณ ในสมัย Sung พันปีก่อนนั้นประมาณว่าจีนมีประชากร 60 ล้านคนแล้ว จากการสำรวจเป็นทางการครั้งแรกในพ.ศ. 2497 ของรัฐบาลจีน ปรากฏว่ามีประชากร 583 ล้านคน บนแผ่นดินใหญ่ และมีชาวจีนโพ้นทะเลอีก 12 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2519 จีนมีประชากรประมาณ 840 ล้านคน ความหนาแน่น 50 คนต่อพื้นที่หนึ่งตารางกิโลเมตร ปีพ.ศ. 2525 ประชากร 1 พันล้านคน และในการประมาณประชากรจีนในกลางปีพ.ศ. 2530 มีจำนวน 1062 ล้านคน

แต่ลักษณะการกระจายของประชากรจีน ไม่สม่ำเสมอกัน ประชากรเกือบทั้งหมด คือ ประมาณ 85 % อาศัยอยู่หนาแน่น ในพื้นที่เพียง $\frac{1}{3}$ ของประเทศ ได้แก่ส่วนตะวันออกของจีนแท้ ทำให้ส่วนนี้มีประชากรหนาแน่นมากขึ้นเป็นสามเท่า จำนวนเฉลี่ย 180 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร นับว่ามีประชากรแออัดเกินไป เมื่อพิจารณาว่าชาวจีนล้านคนมีอาชีพเพาะปลูก ต้องแบ่งที่นาและผลผลิตให้กับคนจำนวนมาก นอกจากนี้พื้นที่ซึ่งให้อยู่อาศัยและเหมาะกับการเพาะปลูกจริงๆ มีน้อย ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่ใช้ประโยชน์มิได้ ดังนั้น บริเวณที่ราบอันอุดม เช่น ที่ราบใหญ่ทางเหนือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีตอนปลาย และแอ่งเสฉวน จึงมีความหนาแน่นถึง 1200-1600 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

จะเห็นว่าลักษณะการกระจายของประชากร เป็นไปตามสภาพภูมิอากาศลักษณะพื้นที่ การปกครอง และสภาพสังคมของจีนในเขตชุ่มชื้น "Humid China" จะมีประชากรหนาแน่น

ส่วนในเขตแห้งแล้งภายใน “Arid China” “มีประชากรเบาบางมาก บางเขตไม่มีคนอยู่อาศัยเลย นอกจากนั้นชาวจีนมีความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และประเพณีกราบไหว้ที่ฝังศพบรรพบุรุษ จึงไม่นิยมแยกย้ายไปถิ่นอื่น

ระยะหลัง ชาวจีนเริ่มอพยพออกกันมาก โดยเฉพาะพวกที่อาศัยอยู่ในมณฑลชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ อพยพลงมาอยู่ในมาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ปัจจุบันชาวจีนโพ้นทะเลมี 15 ล้านคน ส่วนภายในประเทศในศตวรรษที่ 20 เริ่มอพยพขึ้นเหนือไปยังถิ่นที่มีประชากรเบาบาง ได้แก่ แมนจูเรีย มองโกเลีย จีนเกียง และทิเบต

เนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่เป็นชาวนา ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองจึงมีเพียง 31.5 % ในจำนวนนี้มีเพียง 7.4 % ที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีขนาดประชากร 1 แสนคนขึ้นไป เมืองใหญ่ของจีนมักเป็นเมืองศูนย์กลางการบริหาร การเก็บภาษี หรือเมืองป้อมปราการในสมัยโบราณ เมืองที่มีประชากรเกิน 1 ล้านคน มี 14 เมือง เมืองที่ใหญ่ที่สุด คือเซี่ยงไฮ้ มีประชากร 10 ล้านคน อันดับรองลงมาคือ ปักกิ่ง 8 ล้านคน เมืองท่าเทียนสิน 4 ล้านคน และเมืองอุตสาหกรรมเซี่ยงไฮ้ (มุกเตน) 3 ล้านคน

2.5 ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก แม้จีนจะมีพื้นที่กว้างใหญ่ แต่ที่ดินส่วนที่ใช้เพาะปลูกได้เพียง 11 % เท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจีนมีอากาศแห้งแล้งเกินไป หรือเป็นภูเขาสูงชันเกินกว่าจะทำการเพาะปลูกได้ ในเนื้อที่เพาะปลูกอันจำกัดนี้ ชาวนาจีนจึงต้องปลูกพืชมาก และต่าง ๆ ชนิดตลอดปี รู้จักการบำรุงรักษาดิน และการชลประทานส่งน้ำมาแต่โบราณ ตามลาดเขาทุกแห่งถ้าไม่สูงชันนักก็จะกลายเป็นที่เพาะปลูกแบบขั้นบันได ชาวจีนรู้จักทำการเพาะปลูกมาเป็นเวลากว่า 4,000 ปีมาแล้ว จึงได้รับสมญาว่าเป็น “farmers of forty centuries” การเพาะปลูกในจีนจึงให้ผลผลิตสูงต่อเนื้อที่ แต่การลงทุนดังกล่าว จีนใช้แรงงานคนมากเกินไป ฉะนั้นเมื่อเทียบผลผลิตที่ได้ต่อแรงงานคนแล้ว ผลผลิตต่อคนนั้นว่าต่ำมาก เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ชาวนาอเมริกันมีกำลังผลิตสูงกว่า 15 เท่า

รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ ได้พยายามปรับปรุงระบบการเกษตร โดยขยายพื้นที่เพาะปลูกให้มากขึ้น ปรับปรุงดินและจัดการชลประทานเข้าไปในเขตแห้งแล้ง นำเครื่องจักรเข้ามาใช้ในไร่นาในแมนจูเรีย และที่ราบใหญ่ทางเหนือ จัดตั้งระบบคอมมูนและการสหกรณ์ขึ้น ยึดที่นาและทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นของรัฐ ให้ชาวนาทุกคนเป็นแรงงานของรัฐ และร่วมมือกันทำงานใหญ่ ๆ เช่น การชลประทาน และการปลูกป่า

อย่างไรก็ตาม จีนยังไม่สามารถผลิตอาหารและเครื่อง นุ่งห่มให้พอเพียงในประเทศ ต้องสั่งซื้อข้าวเจ้า ข้าวสาลี และน้ำตาลเข้ามาประจำ ปัญหาซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้คือ ภาวะ

ผิดปกติของธรรมชาติ ฝนแล้ง อากาศเลว เกิดขึ้นเสมอในแผ่นดินจีน นอกจากนี้พื้นที่เพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นเป็น 425,000 ตารางไมล์ ก็ยังไม่เพียงพอ เทียบกับสหรัฐอเมริกาซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูก 500,000 ตารางไมล์ แต่มีประชากรเพียง $\frac{1}{4}$ ของจีน และที่สำคัญจีนคอมมิวนิสต์ได้ทุ่มเทลงทุนสร้างระบบอุตสาหกรรมหนัก โดยมีนโยบายให้ความสำคัญด้านอุตสาหกรรมเป็นอันดับแรก ทำให้เกษตรกรรมไม่ได้รับการลงทุนเท่าที่ควรกล่าวได้ว่า การเกษตรของจีนในยุคใหม่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเลย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือ ระบบเศรษฐกิจและชีวิตส่วนตัวของชาชนบท และความพยายามของรัฐบาลที่จะเพิ่มผลผลิตต่อเนื้อที่ ซึ่งชาวนาจีนโบราณก็ปลูกมากเต็มที่แล้ว ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนวิธีการเพาะปลูกทั่วไปของจีนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากจีนโบราณเลย ชาวนายังคงใช้เครื่องมือง่าย ๆ ทำการเพาะปลูกพืชหลายชนิด และใช้แรงงานคนมหาศาล

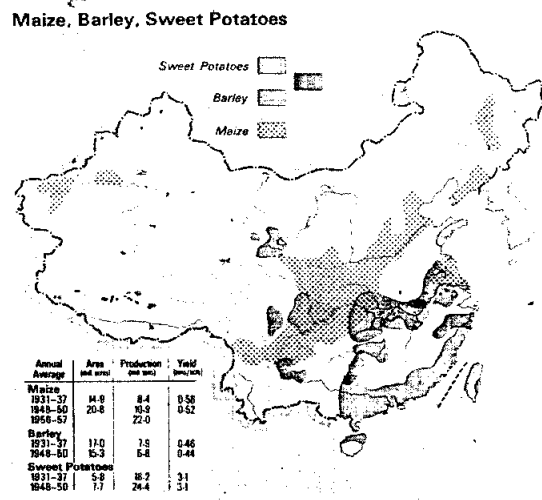
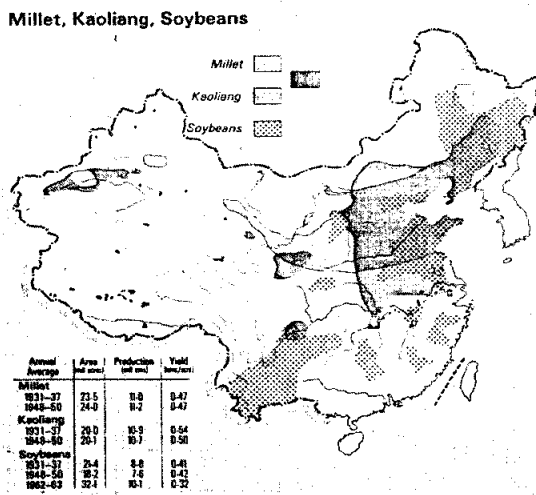
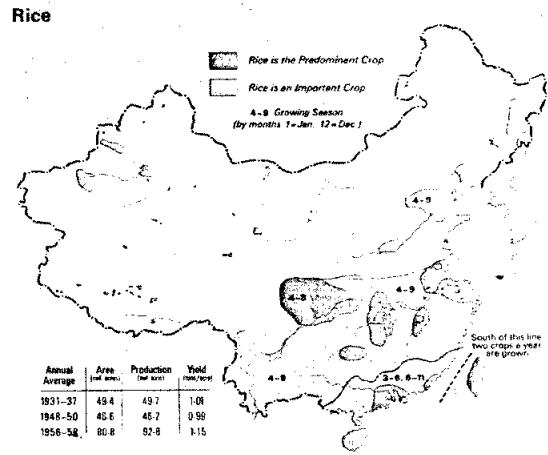
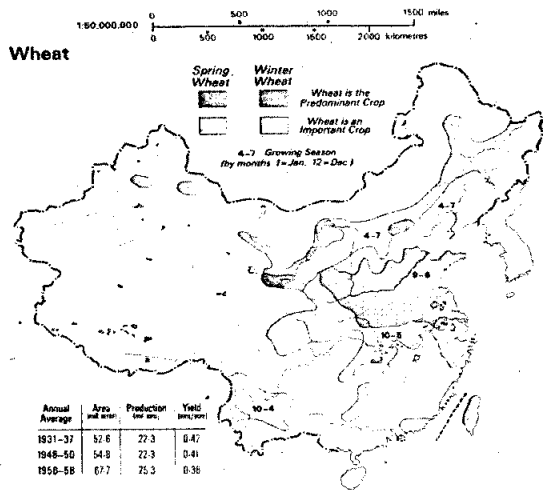
เขตเพาะปลูก พืชสำคัญที่ปลูกในจีน ได้แก่

1. ข้าวเจ้า
2. ข้าวสาลี

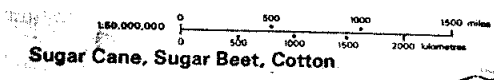
ข้าวเจ้าปลูกมากทางใต้ซึ่งมีอากาศร้อนชื้น ซึ่งมีฤดูเพาะปลูกสั้น อากาศแห้งแล้ง ภูเขาชิงลิงซึ่งกั้นขวางตอนกลางเป็นเส้นกั้นแบ่งความแตกต่างของภูมิภาคเหนือและใต้กั้นเขตชุ่มชื้น พืชพันธุ์เขียวชุ่ม ผืนนา ข้าวเจ้า คุณดอง ปาไฟ ต้นปาล์ม ไร้ชา และการใช้แรงงานกระบือ ทางใต้ไ้จากทางเหนือซึ่งเป็นเขตแห้งแล้งเต็มไปด้วยฝุ่น อย่างไรก็ตาม การปลูกข้าวเจ้าทางตอนเหนือก็มีบ้าง ะปนไปเป็นบางส่วน แม้ในแมนจูเรียซึ่งอยู่ทางเหนือสุด ส่วนทางใต้ก็มีการปลูกข้าวสาลีเช่นกันในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซี โดยปลูกเป็นพืชฤดูหนาว

3. ผ้าย เป็นพืชสำคัญอันดับต่อมา เนื่องจากเป็นวัตถุดิบในการทอเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ จีนยังปลูกพืชอีกหลายชนิด ได้แก่ ข้าวฟ่าง ถั่วเหลือง ข้าวเกาเหลียง ข้าวบาเลย์ ข้าวโพด มันเทศ rapeseed ถั่ว ต้นหม่อน ชา ส้ม ยาสูบ นับว่าจีนมีการเพาะปลูกพืชหลายชนิด อาจแบ่งเขตเพาะปลูกกว้าง ๆ คือ ทางเหนือเป็นเขตปลูกข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวบาเลย์ มันฝรั่ง รวมทั้งผัก ผลไม้ เมืองหนาว ทางใต้เป็นเขตปลูกข้าวเจ้า มันเทศ ชา ผักผลไม้เมืองร้อน ส่วนข้าวโพด ถั่วเหลือง ข้าวเกาเหลียง ถั่วลิสง ยาสูบ ปลูกได้ทั่วไป ชาวจีนภาคกลางมักปลูกพืชหลาย ๆ ชนิดปะปนกันในห้องถิ่น โดยเฉพาะในเสฉวนมีการปลูกพืชเกือบทุกชนิดดังกล่าว ตรงข้ามกับเขตเกษตรกรรมที่เพิ่งบุกเบิกใหม่ในแมนจูเรีย เขตปลูกข้าวสาลีทางตะวันตกเฉียงเหนือและเขตปลูกข้าวเจ้าทางใต้สุด ซึ่งปลูกพืชหลักหนึ่งหรือสองชนิดเท่านั้น

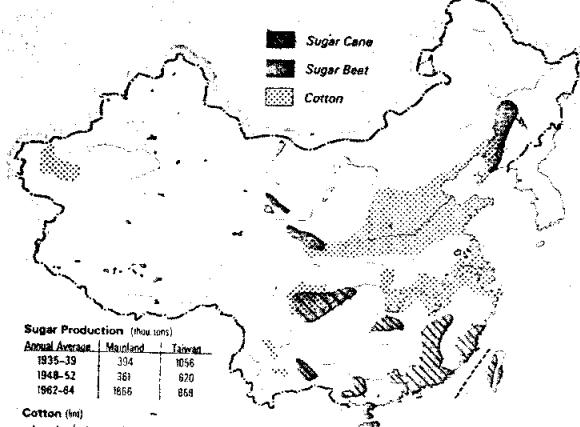
พื้นที่เพาะปลูก 2 ใน 3 ของจีน ทำการปลูกพืชปีละ 2 ครั้งขึ้นไป โดยเฉพาะทางตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนทางตอนเหนือภูเขาชิงลิงขึ้นไปส่วนใหญ่ปลูกเพียงปีละครั้ง การเพาะปลูกแบบหมุนเวียนทำกันทั่วไป

รูปที่ 5.6 : แหล่งเกษตรกรรมและพืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูก
ที่มา : Harold Fullard, Op.Cit., p. 14.

Sugar Cane, Sugar Beet, Cotton

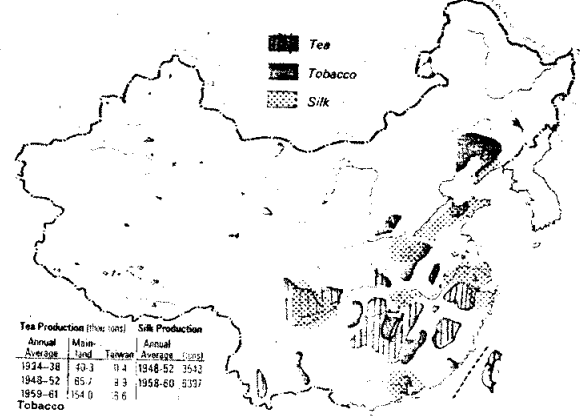
Sugar Production (thou tons)

Annual Average	Maize	Wheat
1935-39	334	1056
1948-52	361	620
1962-64	1656	868

Cotton (ml)

Annual Average	Area (ml acres)	Production (ml tons)	Yield (lb/acre)
1934-38	7.4	0.7	0.09
1948-52	10.9	0.9	0.08
1955-57	14.6	1.5	0.10

Tea, Tobacco, Silk

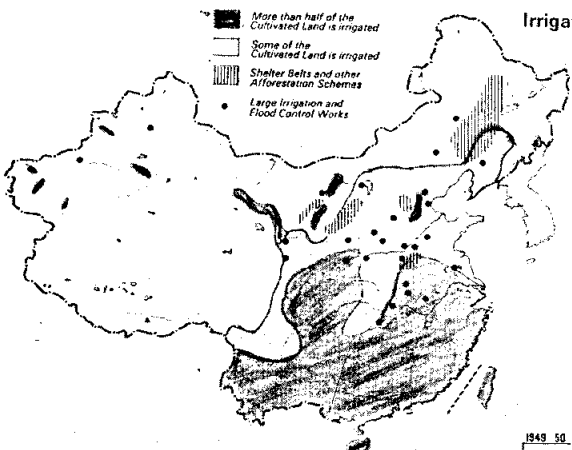

Tea Production (thou tons)

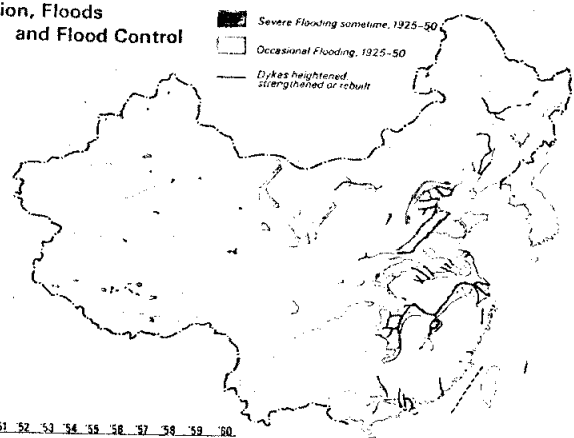
Annual Average	Mainland	Taiwan
1924-28	40.3	11.2
1948-52	85.7	8.9
1958-60	3337	
1959-61	154.0	5.6

Tobacco

Annual Average	Area (ml acres)	Production (ml tons)	Yield (lb/acre)
1931-37	14.5	454	0.31
1948-50	13.1	620	0.45
1959		415	

Irrigation, Floods and Flood Control

	1948	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
Irrigated Area (ml acres)	27.8	—	—	51.2	76.5	79.1	—	—	85.7	164.8	173.0	182.2
Flooded Area (ml acres)	21.3	11.8	3.7	4.6	7.9	9.1	6.7	27.5	14.1	—	—	—
Completed Dykes (ml acres)	6	2.5	3	—	7.5	9	6.5	12	—	—	—	—

รูปที่ 5.7 : ภาพแสดงแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจ ระบบชลประทาน
ที่มา : Ibid., p. 15.

ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่เพาะปลูกได้รับการชลประทาน ซึ่งส่วนใหญ่คือพื้นที่ปลูกข้าวเจ้า การเพาะปลูกแบบขั้นบันไดมีอยู่ทั่วไปประมาณ $\frac{1}{4}$ ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งในเขตปลูกข้าวเจ้าและเขตปลูกข้าวสาลีในบริเวณเขตดินเหลือง (loessland) ทางเหนือ

จีนเป็นประเทศผู้นำในการผลิตสินค้าเกษตรกรรมหลายชนิด ได้แก่ข้าวเจ้า ข้าวสาลี มันเทศ ข้าวเกาหลี ถั่วเหลือง ข้าวฟ่าง ข้าวบาเลย์ ถั่วและข้าว แต่ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในประเทศ เนื่องจากการคมนาคมขนส่งของจีนยังพัฒนาไม่ทั่วถึง ส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานคนและสัตว์ ทำให้การขนส่งในระยะไกลสิ้นค่าใช้จ่ายสูงมาก

การเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ประมาณ 20 % ของประเทศ ส่วนใหญ่ทำกันในเขตแห้งแล้ง ในมองโกเลียในซินเกียง และทิเบต ชนพื้นเมืองเดิมเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อน สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ ม้า ลา แพะ แกะ วัว และจามรี (ในทิเบต) ส่วนทางตะวันออกของจีน ซึ่งเป็นเขตเพาะปลูกหนาแน่นนั้น ไม่นิยมเลี้ยงสัตว์กัน มีเลี้ยงเฉพาะสุกร เป็ด ไก่ ห่าน ตามบ้านเพื่อใช้เป็นอาหารในครอบครัว และเลี้ยงสัตว์ใช้งาน เช่น วัว ควาย

การประมง

ประเทศจีนมีชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิกมีความยาวมากกว่า 3,000 ไมล์ (7830 กิโลเมตร) และมีหลายบริเวณที่อยู่ในเขตน้ำตื้นชายฝั่งทวีป มีอาหารปลาจำพวกแพลงตอนจำนวนมาก ทำให้ชาวจีนสามารถจับปลาได้ถึงปีละ 6 ล้านตัน และอุตสาหกรรมประมงของประเทศจีน นับได้ว่าเป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากเปรู ญี่ปุ่น และสหภาพโซเวียต

บริเวณแหล่งประมงที่สำคัญนับจากอ่าวฮังเจา (Hangchow Bay) ไปถึงเกาะไหหลำ (Hainan) โดยมีท่าเรือประมงที่สำคัญ เช่น กวางตุ้ง Ningbo เซียงไฮ้ และลูต้า นอกจากจับปลาแล้วยังมีกุ้ง หอยนางรมและสาหร่ายทะเลด้วย

วิธีการประมงของประเทศจีน มี 2 ชนิด คือ การประมงน้ำลึก (deep sea) โดยใช้เรือประมงที่ทันสมัยพร้อมอุปกรณ์ช่วยให้จับปลาได้มากขึ้น และตั้งโรงงานผลิตปลากระป๋องอีกวิธีหนึ่งคือ การประมงน้ำจืด (inland fishing) มีมากในลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ซีเกียง ทะเลสาบหนอง บึง และลำธารทั่วไป จีนเป็นผู้นำในการจับสัตว์น้ำจืดได้มากที่สุด เพราะมีแม่น้ำลำคลองและทะเลสาบมาก นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงปลาในบ่อและในนาอีกด้วย

ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ของจีนมีเพียง 8.5 % ของประเทศ ป่าไม้ส่วนใหญ่ที่เคยปกคลุมอยู่ดั้งเดิมนั้น ถูกทำลายไปหลายพันปีแล้ว เนื่องจากความจำเป็นในการดำรงชีพของคนจำนวนมาก ป่าที่ยังคงเหลืออยู่ ได้แก่ ส่วนที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร แถบภูเขาชิงลิง และภูเขาตอนกลาง แถบภูเขาหนานลิง และเทือกเขาทางใต้ รวมทั้งที่ราบสูงยูนนานทางตะวันตกเฉียงใต้ และแถบเสฉวน แต่

ส่วนดังกล่าวไม่ค่อยมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการคมนาคมเข้าถึงลำบาก ป่าไม้ที่จีนนำออกมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ป่าทางเหนือ จากเขตภูเขาของแมนจูเรีย และจากป่าปลูกใหม่ในมณฑลเสฉวน ฟุเกียงและกวางตุ้ง รัฐบาลจีนพยายามปลูกป่าเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการปลูกเป็นแนวกันลม (shelter belts) ทางตอนเหนือ และตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งมีปัญหาการพังทลายของดิน และปัญหาพายุฝุ่น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจีนไม่สามารถปลูกป่าเพิ่มขึ้นให้ทันกับความต้องการและความจำเป็นในประเทศได้ จีนจำเป็นต้องมีเนื้อที่ป่าเพิ่มขึ้นกว่า 30 % ปกคลุมตามภูเขาและที่สูง เพื่อป้องกันความเสียหายของดิน

การทำเหมืองแร่ ทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญที่สุดของจีน คือ ถ่านหิน จีนมีถ่านหินเป็นปริมาณ 1 ล้านตัน มากรองจากสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ถ่านหินคุณภาพดีพบที่แมนจูเรียและเสฉวน เหมืองถ่านหินสำคัญ 4 แห่ง คือ 1. เหมืองไคลัน (Kailan) ใกล้เมืองเทียนสิน 2. เหมืองฟุซัน (Fushun) ทางตะวันออกของเมืองเซินยาง 3. เหมืองฟุชิน (Fushin) ทางตะวันตกของเมืองเซินยาง และ 4. เหมืองตาตุง (Tatung) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองปักกิ่ง ประมาณว่าจีนผลิตถ่านหินปีละ 250-350 ล้านตัน

จีนมีเหล็กเป็นจำนวนมากพอใช้ในประเทศ แต่ส่วนใหญ่คุณภาพไม่ดีนัก และมีแหล่งเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไป บริเวณที่พบเหล็กและถ่านหินอยู่ใกล้เคียงกัน ได้แก่แมนจูเรีย มีแหล่งแร่เหล็ก ที่เหมืองอันซัน (Anshun) ทางตอนกลางของจีน มีเหมืองตายเย (Tayeh) ใกล้เมืองวูฮั่น และที่มองโกเลียใน มีเหมืองบายิน โอโบ (Bayin Obo) ใกล้เมืองเปาเตา (Paotow) จึงมีโรงงานถลุงแร่เหล็กและผลิตเหล็กกล้าขนาดใหญ่ ในเมืองอันซัน วูฮั่น และเปาเตาด้วย

แร่น้ำมันของจีนมีมากในเขตทางไกล ได้แก่ ในมณฑลกานซู มีแหล่งผลิตสำคัญที่เมืองยูเมน (Yumen) ในมณฑลชิงไฮ ที่เมืองซินนิง (Sining) และในแคว้นซินเกียงมีบ่อน้ำมันที่เมือง Karamai และระยะหลังพบน้ำมันที่แมนจูเรียตอนกลาง จีนผลิตน้ำมันได้ 20 ล้านตันในปี 1970 โรงกลั่นน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดของจีนอยู่ที่เมืองลันเจา นอกจากนี้ มีที่เมืองยูเมนและเมืองไคเรน (Dairen)

ขณะที่เหล็ก ถ่านหิน และน้ำมันของจีนมักพบทางภาคเหนือ แร่โลหะอื่น ๆ ได้แก่ ดีบุก พลวง ทังสแตน และตะกั่ว มีอยู่ทางใต้ โดยเฉพาะในมณฑลยูนนาน แร่เหล่านี้ส่วนใหญ่ส่งเป็นสินค้าออก จีนเป็นผู้นำในการผลิตแร่หลายชนิดได้แก่ พลวง ซึ่งมีศูนย์กลางที่มณฑลยูนนาน ทังสแตนซึ่งมีแหล่งผลิตที่มณฑลเกียงสี หูหนาน กวางตุ้ง และกวางสี ในพื้นที่เดียวกันเป็นแหล่ง망กานีส พรอท และ Bismuth ซึ่งจีนมีเป็นจำนวนมาก ส่วนแร่โลหะ แกลเลียม มีมากที่สุด จีนผลิตแกลเลียมเป็นอันดับสองของโลก จากบริเวณชายฝั่งทะเลเหลืองและมณฑลเสฉวน

อุตสาหกรรม

ลักษณะอุตสาหกรรมดั้งเดิมของจีน หัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นแหล่งผลิตสินค้าจำเป็นทุกอย่างตั้งแต่พวกเสื้อผ้า เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องมือในการเกษตร เครื่องโลหะต่าง ๆ มาแต่โบราณ และยังคงความสำคัญเรื่อยมา ทั้งนี้เพราะสังคมจีนเห็นความสำคัญด้านเกษตรมากกว่าการค้าและอุตสาหกรรม นอกจากนั้นการคมนาคมติดต่อระหว่างภูมิภาคก็ไม่สะดวก แต่ละท้องถิ่นของจีนจึงมีลักษณะพึ่งตัวเองได้ มีการผลิตเครื่องใช้ทุกอย่างเอง

ในตอนปลายศตวรรษที่ 19 สินค้าอุตสาหกรรมจากยุโรป เริ่มหลั่งไหลเข้ามาในจีน อังกฤษ เยอรมัน เริ่มมาลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเทศ ส่วนใหญ่คือโรงงานทอผ้า เมื่อญี่ปุ่นได้ครอบครองแมนจูเรีย ในพ.ศ. 2473 ก็ได้ขยายอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าในเมืองอันซัน ส่วนอุตสาหกรรมของจีนเองมีน้อย ที่สำคัญคือโรงงานเหล็กที่เมืองหนันยาง และโรงงานทอผ้าที่ซูซาง อุตสาหกรรมของจีนในระยะนั้นมีลักษณะสำคัญคือ ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบา โรงงานตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกและในลุ่มน้ำแยงซีตอนปลาย ได้แก่ เมืองเทียนสิน ชิงเตา กวางตุ้ง ฮั่นเค้า เซงเซา เซียงไฮ้ ที่เมืองเซียงไฮ้มีโรงงานอุตสาหกรรมถึง 42 % ของจีน โรงงานส่วนใหญ่เป็นของชาวต่างประเทศ

ในระยະที่จีนทำสงครามกับญี่ปุ่นในปีพ.ศ. 2480 จีนได้ย้ายโรงงานบริเวณชายฝั่งเข้าไปภายใน โดยเฉพาะที่เสฉวน ซึ่งรัฐบาลตั้งเมืองจุงกิงเป็นเมืองหลวงขณะนั้นการสงครามครั้งนั้นทำให้จีนเร่งขยายอุตสาหกรรมหนักขึ้น และมีนโยบายให้เมืองจุงกิง เซงตู ลันเจา และคุนมิง เป็นเมืองอุตสาหกรรมด้วย

การพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนคอมมิวนิสต์

การพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนมีอุปสรรคนานับประการ นับแต่เงินขาดแคลนเงินทุนขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคต่าง ๆ และระบบขนส่ง จีนยังล้าหลังมาก

อย่างไรก็ตาม จีนคอมมิวนิสต์มีนโยบายมุ่งมั่นที่จะต้องเร่งสร้างอุตสาหกรรมหนักขึ้นเพื่อพัฒนาชาติจีนให้เข้มแข็ง แผนห้าปีแรกของจีน (พ.ศ. 2496-2501) ให้ความสำคัญด้านอุตสาหกรรมมาอันดับหนึ่ง โดยทุ่มงบประมาณเกือบครึ่งหนึ่งสำหรับอุตสาหกรรม และให้เพียง 3 % สำหรับเกษตรกรรมโดยกำหนดว่า ให้เปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม จีนได้รับความช่วยเหลือด้านเงินกู้และช่างเทคนิคจากรัสเซีย และได้ลงทุนมหาศาลในการเริ่มต้นโครงการใหม่ คือการสำรวจแหล่งแร่อย่างทั่วถึง และสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในภูมิภาคตอนใน ด้วยวัตถุประสงค์หลายประการคือ เพื่อประหยัดค่าขนส่งในการที่โรงงานตั้งอยู่ใกล้

แหล่งวัตถุดิบ พลังงาน และตลาดภายใน และเพื่อความปลอดภัยในด้านยุทธศาสตร์ที่ตั้ง รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายในการผนวกชนกลุ่มน้อยในเขตรอบนอกของจีน โดยเลียนแบบของรัสเซีย จีนคอมมิวนิสต์กำหนดให้มีการพัฒนาเมืองสำคัญขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางพัฒนาส่วนภูมิภาค ดังนี้คือ

- Harbin เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของแมนจูเรีย
- Tiensin เป็นศูนย์กลางของจีนภาคเหนือ
- Sien และ Lanchow เป็นศูนย์กลางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ
- Shanghai เป็นศูนย์กลางที่ราบลุ่มปากแม่น้ำแยงซี
- Wuhan เป็นศูนย์กลางภาคกลาง
- Canton เป็นศูนย์กลางภาคใต้
- Chungking เป็นศูนย์กลางภาคตะวันตกเฉียงใต้

กำหนดให้แต่ละภูมิภาคพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และมุ่งผลิตสินค้าที่เหมาะสมกับวัตถุดิบทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ รวมทั้งผลิตตามความต้องการในการพัฒนาประเทศอย่างไรก็ตาม แม้จีนจะพยายามกระจายแหล่งอุตสาหกรรมไปทั่วประเทศ แต่โรงงานถลุงเหล็ก และอุตสาหกรรมหนักส่วนใหญ่ยังคงชุมนุมอยู่ที่แมนจูเรีย

แผนห้าปีแรกของจีนนับว่าประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว ในด้านอุตสาหกรรมตามความมุ่งหมาย แต่ก็มีข้อผิดพลาดหลายประการ กล่าวคือ การที่จีนคอมมิวนิสต์เน้นหนักด้านอุตสาหกรรมโดยละเลยทางเกษตรกรรมซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักที่สำคัญยิ่ง ทำให้ผลผลิตเกษตรกรรมต่ำลงไปมาก และย่อมกระทบกระเทือนถึงกิจกรรมอื่นทุกด้านด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อตำหนิในการที่จีนเน้นหนักด้านอุตสาหกรรมหนักมากเกินไป โดยยอมเสียประโยชน์ในอุตสาหกรรมเบา เช่นอุตสาหกรรมทอผ้า ทำให้ผลผลิตต่ำลง และการที่จีนเน้นนโยบายป้องกันประเทศ ทำให้ดำเนินมาตรการไม่เหมาะสมในการย้ายโรงงานเข้าไปภายในสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก เพราะขณะเดียวกันก็ให้ลดการผลิตของโรงงานตามชายฝั่งทะเลลงด้วย

แผนการฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ. 2500-2505 จีนคอมมิวนิสต์ยังเน้นหนักด้านอุตสาหกรรมและเร่งรัดการผลิตให้มากขึ้น โดยตั้งคำขวัญ "Great Leap Forward" ในปีพ.ศ. 2501 มีการตั้งเตาหลอมเหล็กขนาดเล็กทั่วไปหลายพันแห่งในชนบท ให้ชาวนาร่วมมือในการเพิ่มผลผลิต ใช้เวลาว่างทำงานนั้น แต่ปรากฏว่า วัตถุดิบและแรงงานที่ลงไปต้องสูญเปล่า เพราะผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำเกินไป โครงการนี้จึงต้องล้มเลิก และในระหว่างพ.ศ. 2502-2503 เกิดภาวะแห้งแล้งขึ้นในจีน ทำให้พืชพันธุ์เสียหาย เกิดขาดแคลนอาหาร และวัตถุดิบสำหรับโรงงาน และในปีพ.ศ.

2503 นี้เองที่จีนและโซเวียตหันมาเป็นศัตรูกัน ทำให้โซเวียตถอนผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ออกจากประเทศจีน ผลจากความเสียหาย ทำให้จีนหันมาสนใจด้านเกษตรกรรมมากขึ้น โดยกำหนดในปีพ.ศ. 2503 ถือว่าเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่ความยิ่งใหญ่ของอุตสาหกรรม และจีนได้หันมาสนใจอุตสาหกรรมเบามากขึ้นด้วย

แผนการระยะที่ 3 ประกาศใช้ในปีพ.ศ. 2509 มีอุปสรรค คือ เกิดการปฏิวัติทางวัฒนธรรม (The Cultural Revolution) ทำให้เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเสียหายมาก และมีการเปลี่ยนนโยบายเข้าสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กในท้องถิ่น

อุตสาหกรรมสำคัญ

- อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า เป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญที่สุด เดิมจีนมีโรงงานถลุงเหล็กที่อันซาน (Anshan) เป็นแหล่งผลิต 90 % ของผลผลิตทั้งหมด ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง โซเวียตขนเครื่องจักรต่างๆ ออกไปเกือบหมด ต่อมาจีนคอมมิวนิสต์ได้ฟื้นฟูโรงงานถลุงเหล็กที่อันซานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยความช่วยเหลือของโซเวียตและได้สร้างโรงงานขนาดใหญ่ขึ้นอีกที่เมืองเปาเตา (Paotow) ในมองโกเลียใน และเมืองวูฮั่น (Wuhan) ตอนกลางของจีน

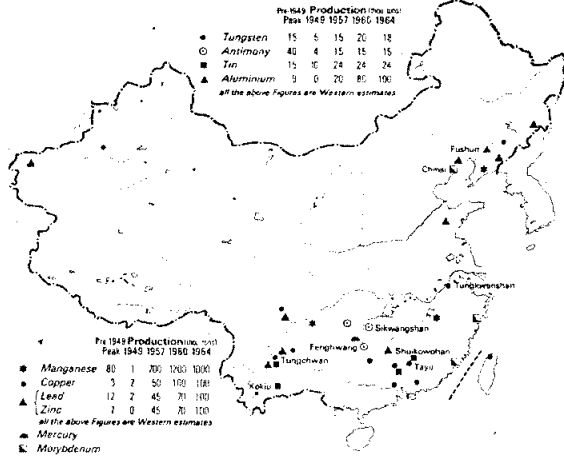
- อุตสาหกรรมหนักประเภทอื่นๆ ได้เติบโตขึ้นด้วย เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็ก ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องมือต่างๆ จีนสามารถผลิตเครื่องมือทางวิศวกรรม เครื่องไฟฟ้า อาวุธสงคราม รถบรรทุก รถแทรกเตอร์ ตลอดจนเครื่องบิน ได้เองอย่างรวดเร็ว เมืองชางชุน (Changchun) เป็นแหล่งผลิตรถบรรทุกได้ปีละ 3 หมื่นต้น เมืองลายาง (Layang) มีโรงงานผลิตรถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่ ผลิตได้ปีละหลายพันต้น

- อุตสาหกรรมเคมีในจีนก็เติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน ปัจจุบันจีนสามารถผลิตปุ๋ยเคมีได้ปีละ 14 ล้านตัน และเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ ทั้งๆ ที่ไม่นานมานี้คนจีนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักปุ๋ยเคมีเลย นอกจากนี้ยังมีโรงงานผลิตยารักษาโรค ยางรถยนต์ ผ้าใบสังเคราะห์ ปูนซีเมนต์

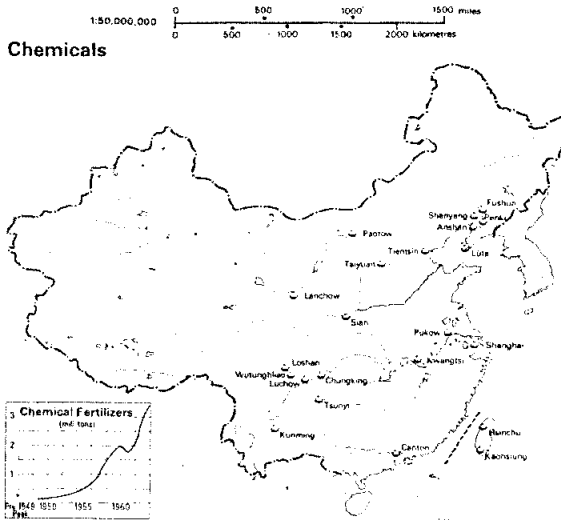
อุตสาหกรรมหนักของจีนส่วนใหญ่อยู่ในแมนจูเรีย ที่เมือง Harbin, Changchun, Shenyang, Anshan, Pushun และ Luta แหล่งสำคัญอันดับสองอยู่ในจีนแท้ทางเหนือ ได้แก่ Peking, Tientsin, Shihchingshan, Tangahan และ Taiyuan นอกจากนี้ 2 เขตนี้ภูมิภาคอื่นยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก มีที่เมือง Chungking และ Lanchow ซึ่งสำคัญน้อยกว่า

- อุตสาหกรรมสิ่งทอ เคยเป็นอุตสาหกรรมที่แพร่หลายที่สุดของจีนก่อนสงคราม เมือง Shanghai, Tsingtae และ Tientsin เป็นศูนย์กลางการทอผ้าดั้งเดิม ปัจจุบันจีนเพิ่มโรงงานใหม่ๆ ขึ้นที่ Peking, Shihchiachuang, Hantan และ Chengchow ทางเหนือ เมือง Changena และ

Non Ferrous Minerals

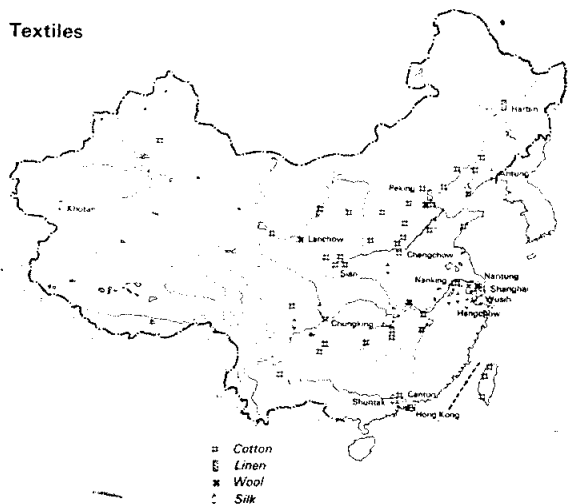
Chemicals

Machinery

Textiles

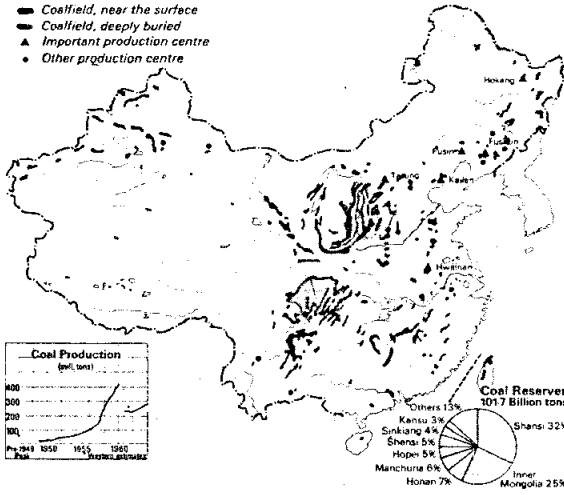

COPYRIGHT GEORGE PHILIP & SON LTD

รูป 5.9 : ภาพแสดงแหล่งแร่ธาตุโลหะ และอุตสาหกรรมสำคัญประเภทต่าง ๆ
ที่มา : Ibid, p. 17.

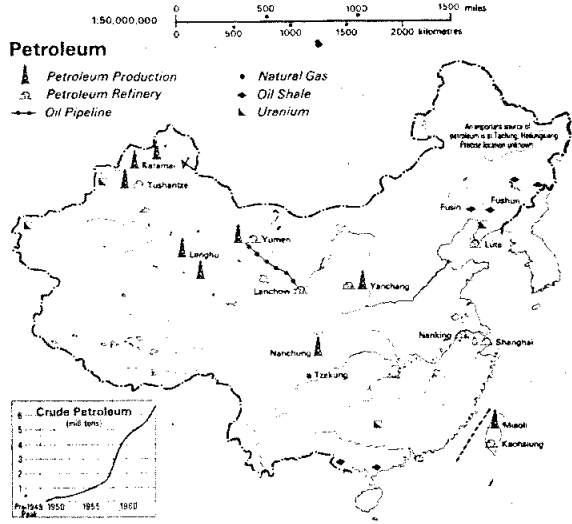
Coal

- Coalfield, near the surface
- Coalfield, deeply buried
- ▲ Important production centre
- Other production centre

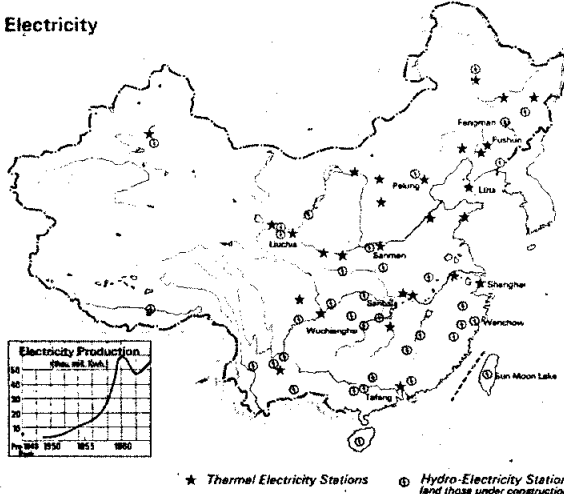

Petroleum

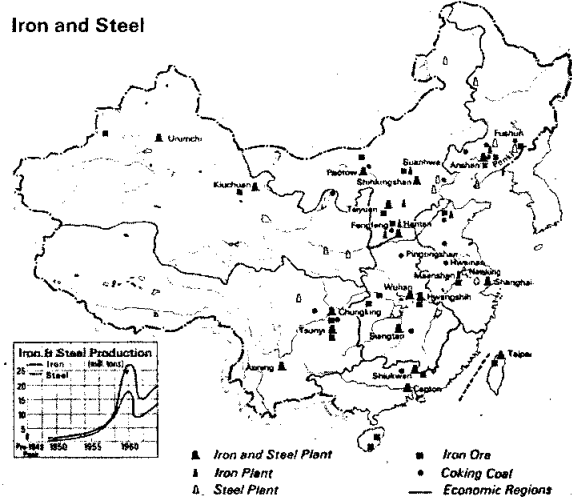
- ▲ Petroleum Production
- ▲ Petroleum Refinery
- Oil Pipeline
- Natural Gas
- ◆ Oil Shale
- ▲ Uranium

Electricity

Iron and Steel

COPYRIGHT GEORGE PHILP & SON, LTD.

รูป 5.8 : ภาพแสดงแหล่งแร่ธาตุและอุตสาหกรรมสำคัญประเภทต่าง ๆ
 ที่มา : Ibid, p. 16.

Nanchang ทางใต้ และเมือง Hsian, Lanchow ทางตะวันตก อุตสาหกรรมสิ่งทอของจีนมีทั้งผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ ผ้าลินิน และผ้าไหม จีนผลิตผ้าฝ้ายมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา และผลิตผ้าฝ้ายมากที่สุดในโลก การทอผ้าขนสัตว์ก็ได้รับการขยายขึ้น มีโรงงานขนาดใหญ่ที่ Shanghai, Peking และ Tientsin โดยซื้อขนแกะจากออสเตรเลีย

อุตสาหกรรมเบาอื่น ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องหนัง กระดาษ ถ้วยชาม มวนบุหรี่ และการบรรจุอาหาร ได้รับการส่งเสริมน้อยกว่า อุตสาหกรรมเหล่านี้มีอยู่ทั่ว ๆ ไปทุกภูมิภาค

2.6 การขนส่ง

การขนส่งทางน้ำ เป็นเส้นทางขนส่งที่สำคัญที่สุดมาแต่โบราณ จีนมีแม่น้ำและสาขามากมาย นับเป็นระยะทางรวมถึงแสนกิโลเมตร ซึ่งใช้เรือขนาดเล็กผ่านได้ แม่น้ำสายสำคัญที่สุด คือ แยกซีเกียง ซึ่งไหลผ่านภูมิภาคที่อุดมสมบูรณ์ทั้งผลผลิตเกษตรกรรมและแร่ธาตุ เรือเดินสมุทรสามารถแล่นขึ้นไปได้ถึงเมืองวูฮั่น เป็นระยะทาง 1,100 กิโลเมตร และสามารถเดินเรือกลไฟขึ้นไปถึงเมืองจุงกิง นอกจากนี้แม่น้ำสายใหญ่อื่น ๆ คือ อามูร์ ซุงการี และ ซีเกียง ก็ใช้เดินเรือได้ดี มียกเว้นคือ แม่น้ำฮวงโห ซึ่งมีปัญหาตะกอนมากที่องน้ำตื้น จึงมีความสำคัญด้านขนส่งน้อยในสมัยโบราณจีนชุดคลอง Grand Canal เชื่อมภาคเหนือกับตอนกลางของจีน จาก Peking-Hangchow นับเป็นคลองที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง

รถไฟเป็นเส้นทางขนส่งแบบใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด แม้กระนั้น จีนก็นับว่าด้อยกว่าอินเดียมากในด้านการรถไฟ ก่อนเป็นคอมมิวนิสต์ ชาวจีนส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบด้วยกับการสร้างทางรถไฟ ถือว่าเป็นลางแห่งความโชคร้าย และเป็นเหตุยุ่งยากทางการเมือง รถไฟระยะนั้นสร้างโดยประเทศมหาอำนาจหลายชาติที่มาแสวงหาผลประโยชน์ในจีน เส้นทางรถไฟส่วนใหญ่จึงอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลของจีนเหนือ และในแมนจูเรีย เมื่อจีนคอมมิวนิสต์เข้าปกครอง มีนโยบายหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงสร้างทางรถไฟเพิ่มขึ้นหลายสาย ได้แก่ สายเหนือ-ใต้ เชื่อมปักกิ่งและกวางตุ้ง โดยสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแยงซี 3 แห่ง ที่เมืองวูฮั่น จุงกิง และนานกิง มีสายเชื่อมต่อไปเสฉวน ยูนนาน ไทวันเจา ต่ลงไปสู่ที่ฮานอ่ย ส่วนสายตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่ ทางสายลู่ไฮ สร้างต่อจากสายเดิม ไสหนาน-ลันเจา ไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านยูเมน จนจดชายแดนโซเวียต เป็นทางรถไฟสายยาวที่สุดของจีน นอกจากนี้มีทางที่กำลังสร้างใหม่ทางตะวันออกอีกหลายสายรวมทั้งสาย ลันเจา-ลาซา ด้วย อย่างไรก็ตาม แมนจูเรียเป็นภูมิภาคเดียวที่มีระบบทางรถไฟทั่วถึง นอกจากนั้นก็มีบริเวณที่ราบทางเหนือซึ่งมีหนาแน่นพอสมควร ความยาวของทางรถไฟทั้งหมดในจีน 25,000 ไมล์ (40,000 กม.) ขนาดใกล้เคียงกับของประเทศฝรั่งเศส และน้อยกว่าประเทศอินเดีย (35,000 ไมล์)

การสร้างถนนของจีนเพิ่มเริ่มในปี พ.ศ. 2473 ปัจจุบันมีเส้นทางถนนยาว 250,000 ไมล์ (402,250 กม.) แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ลาดยางผิวถนน และรถยนต์ในจีนมีน้อยมาก แม้จีนจะมีโรงงานผลิตรถยนต์ในประเทศก็ตาม รถที่วิ่งส่วนใหญ่เป็นรถโดยสารและรถบรรทุก นอกจากนี้ก็เป็นจักรยาน ล้อเลื่อน จะเห็นได้ว่า ถนนในจีนนั้นสร้างเพื่อสนองนโยบายทางทหารและการเมืองเป็นหลัก ถนนสายสำคัญสร้างจากจีนไปทิเบต คือสาย ชินเกียง-ทิเบต สร้างจากเมืองหยาน ไป ลาซา และสายชิงไฮ-ทิเบต สร้างจาก ชิงไป ลาซา เปิดในปี พ.ศ. 2497 ในปี พ.ศ. 2500 จีนเปิดถนนสาย ชินเกียง-ทิเบต อีกสายหนึ่งสร้างจากเมือง คาร์กาลิก ไปยังเมือง การ์ต็อก

2.7 การพาณิชย์กรรม

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิดทำให้เป็นผู้นำของโลก แต่ยังคงต้องสั่งวัตถุดิบหลายอย่างเข้ามาใช้ในประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ ข้าวบาเลย์ ผลิตได้เป็นอันดับ 2 รองจากสหภาพโซเวียต วัวเนื้ออันดับ 5 ของโลก ข้าวเจ้าผลิตได้อันดับหนึ่งของโลก ข้าวโอ๊ตอันดับที่ 6 ของโลก มันฝรั่งอันดับที่ 3 สุกอร์อันดับที่หนึ่งของโลก ไบชาอันดับสองรองจากอินเดีย ข้าวสาลีอันดับ 3 รองจากสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา และ ไบยาสูบผลิตได้อันดับหนึ่งของโลก

สินค้าออก ที่สำคัญได้แก่ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น ถั่วเหลือง น้ำมันพืช อาหารต่าง ๆ ไบชา แร่โลหะ และเครื่องจักร ส่งไปจำหน่ายที่ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เยอรมันตะวันตก และอื่น ๆ

สินค้าเข้า ได้แก่ สินค้าผู้บริโภค คือ อาหาร รถยนต์ เครื่องเหล็ก เครื่องจักรสำหรับใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องบิน ปุ๋ยเคมี เคมีภัณฑ์ ส่วนใหญ่ที่ซื้อจากญี่ปุ่นได้แก่ รถยนต์ เครื่องจักร ปุ๋ย ซื้อจากแคนาดาได้แก่ ข้าวสาลี จากเยอรมันตะวันตกได้แก่ เครื่องจักร เคมีภัณฑ์ สหราชอาณาจักรขายเครื่องจักร เครื่องบิน เครื่องมือวิทยาศาสตร์ให้แก่ประเทศจีนเช่นเดียวกับ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และอิตาลี เป็นต้น

เมืองท่าสำคัญในการติดต่อค้าขายต่างประเทศได้แก่ กวางตุ้ง เซี่ยงไฮ้ เทียนสิน ชิงเตา และตาลีเยิน

3. สรุป

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งในทวีปเอเชีย (ไม่รวมสหภาพโซเวียต) มีประเทศเพื่อนบ้านคู่ประชิดพรมแดนถึง 12 ประเทศ (ไม่รวมไต้หวัน) นับได้ว่าเป็นประเทศที่ต้องมีนโยบายทางยุทธศาสตร์แห่งชาติ เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง

การแบ่งภูมิภาคของประเทศจีนคอมมิวนิสต์นี้แบ่งออกตามสภาพทางกายภาพและภูมิภาคการปกครองออกได้เป็น 2 เขต คือดินแดนส่วนที่เป็นจีนแท้ ซึ่งเป็นเขตการเพาะปลูก

และดินแดนจีนชั้นนอก ซึ่งเป็นเขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ลักษณะภูมิประเทศของภูมิภาคจีนแท้ที่สำคัญมีดังนี้คือ ที่ราบสูงดินเลิสส์ บริเวณลุ่มน้ำฮวงโห้ตอนกลาง ที่ราบดินตะกอนน้ำท่วม บริเวณที่ราบจีนตอนเหนือ เป็นลุ่มน้ำที่มีลำน้ำไหลคดเคี้ยวและถูกล้อมรอบด้วยภูเขาทุกด้าน ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีตอนกลาง และบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำซึ่งมีลำน้ำและทะเลสาบมากมายบริเวณลุ่มน้ำแยงซีตอนล่าง ส่วนภูมิประเทศของภูมิภาคจีนนอกนั้นส่วนใหญ่ที่สำคัญเป็นทั้งที่เป็นภูเขา ทางเหนือทางตะวันออกและทางตะวันตก บริเวณที่ราบลุ่มแมนจูเรีย ที่ราบลุ่มเสียวหนิงตอนใต้ ทุ่งหญ้าแห้งแล้งบริเวณมองโกลเลียใน และที่ราบสูงกว้างใหญ่โดดเดี่ยวในทิเบต

เนื่องจากความกว้างใหญ่ของประเทศจีน ดังนั้นภูมิอากาศของแต่ละภูมิภาคซึ่งแตกต่างกันไปแล้วแต่ปัจจัยต่างๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ระยะทางห่างจากทะเล บริเวณหุบเขา และทะเลทราย เป็นต้น ดังเช่นในบริเวณที่ราบสูงดินเลิสส์แต่เป็นบริเวณลุ่มน้ำฮวงโห้ สภาพภูมิอากาศแถบนี้จะเป็นแบบภาคพื้นทวีป ส่วนในที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีตอนกลางสภาพอากาศค่อนข้างอบอุ่น มีฤดูร้อนนานถึง 4 เดือน ส่วนในบริเวณแมนจูเรียมีอากาศหนาวรุนแรง มีอุณหภูมิต่ำกว่าขีดน้ำแข็ง 3-6 เดือน และบริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีนเป็นภูมิภาคที่มีอากาศที่ค่อนข้างอบอุ่นและอยู่ในทิศทางลมมรสุม เหมาะแก่การเกษตรกรรมอีกแห่งหนึ่งด้วย

ลักษณะประชากรในประเทศจีน ประกอบด้วยชนหลายชาติพันธุ์ แต่ชาวจีนส่วนใหญ่ประมาณ 94% เป็นชาวฮั่นหรือจีนแท้ ชาติพันธุ์สำคัญรองลงมาได้แก่ มองโกล แมนจู มุสลิม ทิเบต และอื่นๆ ตามลำดับ สถิติชาวจีนในการประมาณประชากรกลางปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนประมาณ 1,062 ล้านคน

อาชีพการเพาะปลูกและการเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สำคัญของจีนมานานกว่า 4,000 ปี ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่สุดในทวีปเอเชียก็ตาม แต่จีนมีพื้นที่เพาะปลูกได้เพียง 11% ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดได้แก่ ข้าวเจ้า รองลงมาคือ ข้าวสาลี และฝ้าย นอกจากนี้ก็มีข้าวเกาเหลียง ถั่วเหลือง มันเทศ ข้าวฟ่าง ข้าวบาเลย์ ถั่วและชา สำหรับการเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อน ได้แก่ ม้า ลา แพะ แกะ วัว จามรี สัตว์เลี้ยงตามหมู่บ้านได้แก่ สุกร และสัตว์ปีก

ทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญที่สุดของจีน คือ ถ่านหิน รองลงมาคือ เหล็ก และน้ำมัน อุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุด คือ อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า นอกจากนี้ก็มีอุตสาหกรรมเครื่องจักร อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งมีทั้งผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ ผ้าลินิน และผ้าไหม

เส้นทางการขนส่งที่สำคัญที่สุดของประเทศจีน ได้แก่ การขนส่งทางน้ำ แม่น้ำที่สำคัญที่สุดในการคมนาคมขนส่งคือ แม่น้ำแยงซีเกียง จีนมีแม่น้ำสำคัญๆ และสาขาหลายสาย นับเป็นระยะทางถึงแสนกิโลเมตร ซึ่งสามารถใช้เรือขนาดเล็กแล่นผ่านได้ สำหรับเรือเดินสมุทรใช้ได้จากปากแม่น้ำลึกเข้าไปประมาณ 1,100 กิโลเมตร

4. คำถามท้ายบท

จงอธิบายคำถามต่อไปนี้มาพอเข้าใจ

(1) จงอธิบายถึงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. ท่าเลที่ตั้ง

ข. ขนาดและรูปร่าง

ค. ภูมิภาคการปกครอง

ง. การแบ่งภูมิภาคตามลักษณะกายภาพ

(2) จงอธิบายให้เห็นจริงในข้อความที่กล่าวว่า “แม่น้ำในประเทศจีนเปรียบเสมือนสายโลหิตที่ชุ่มเลี้ยงชีวิตชาวจีน” ท่านเข้าใจอย่างไร? จงยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย

(3) การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมเป็นระยะ ๆ ละ 5 ปี โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน จงสรุปการดำเนินงานในแต่ละแผนฯ ว่ารัฐบาลได้ทำอะไรบ้าง? จงวิเคราะห์ผลดีและผลเสียในแต่ละแผนฯ ว่ามีปัจจัยส่งเสริมหรือมีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง? จงยกตัวอย่างประกอบ

(4) จงอธิบายถึงอิทธิพลของภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ และอาชีพของชาวจีนในด้านเกี่ยวกับการเพาะปลูก การป่าไม้ การเลี้ยงสัตว์ แหล่งแร่ธาตุและการอุตสาหกรรม มาพอเข้าใจ

(5) จงอธิบายและยกปัจจัยมาสนับสนุน เกี่ยวกับประชากรชาวจีนในเขตจีนนอก และเขตจีนในเห็นว่ามีความแตกต่างกัน และมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม การดำรงชีวิต สังคม การเศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร? จงยกตัวอย่างประกอบให้เห็นจริง

(6) จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้มาพอเข้าใจ

ก. dissected Plateau

ข. China Sorrow River

ค. polder

ง. loessland

จ. Humid China

ฉ. Outer China